Дім сад город

12
2002

Наш журнал і програма Національного радіо України «Дім, сад, город» продовжують конкурс «Господиня». У цьому номері оригінальні рецепти української та зарубіжної кухні пропонує **Микола Григорович Хохуля** — Заслужений журналіст України, ведучий радіопередачі «Дім, сад, город».

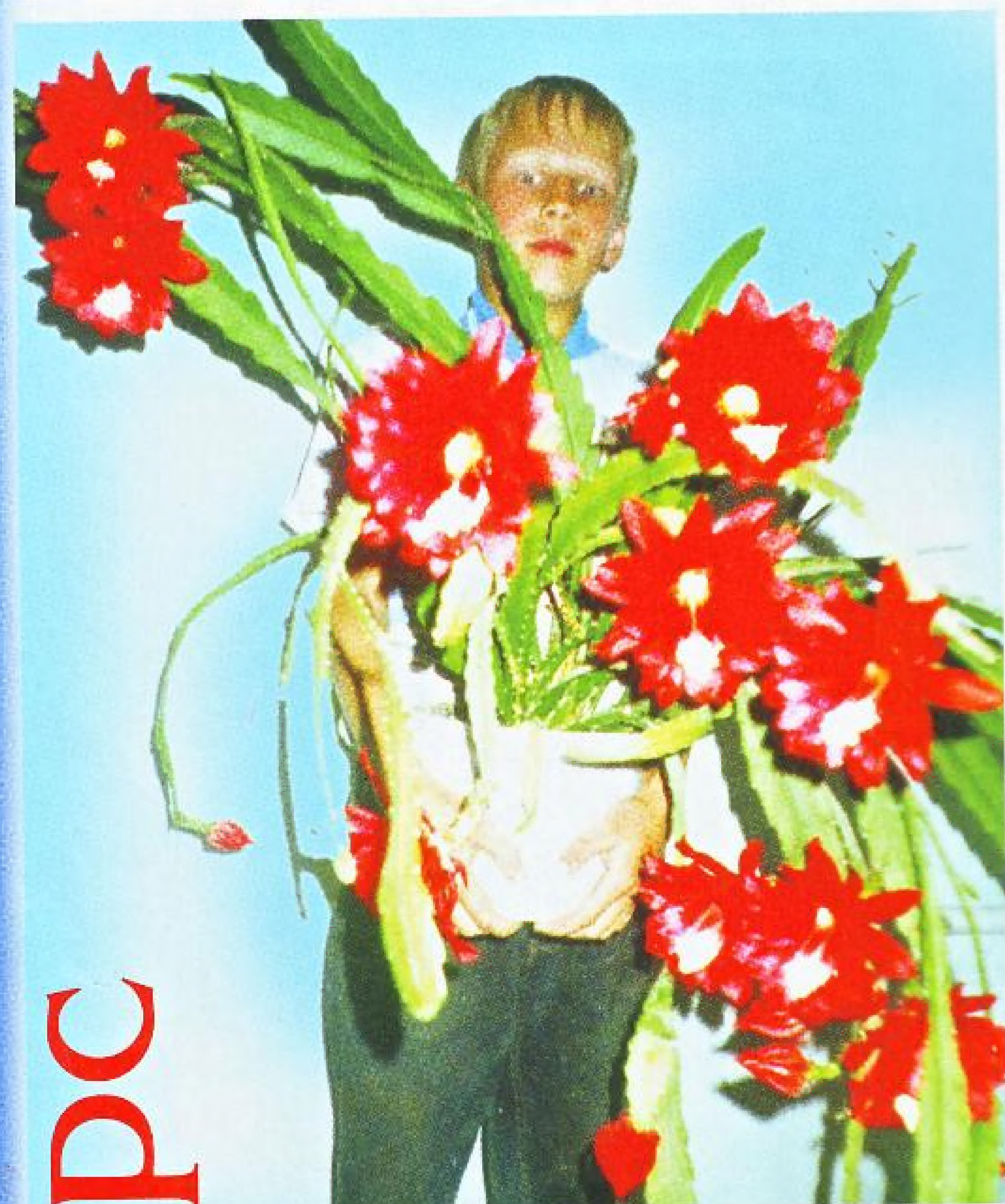

А хто нас знайде?

Троє моїх онучат: Владик Гасюк, Людочка Мендришора та Сашко Костюк серед наших улюблених помідорів сорту Тарасенка.

Спасибі вам, шановні працівники редакції «Дім, сад, город» за наш чудовий журнал!

Марія Павлівна Терлибовка,
смт Берегомеж, Чернівецька обл.

Краса нашого дому

Фото ***М.Г.Білан,*** *с.Грушів, Львівська обл.*

Фотоконкурс

Вітаємо переможців!

Редакція журналу «Дім, сад, город» щиро вітає переможців фотоконкурсу **«Дім, сад, город – 2002».**

Передплату журналу «Дім, сад, город» на 2003 рік, великі набори насіння овочів, квітів і лікарських рослин та подарунки одержать:

Н.Ф.Коваленко *(м.Полтава).*
Р.І.Боренкова *(м.Дніпропетровськ).*
О.Я.Ганжа *(м.Умань, Черкаська обл.).*
В.О.Кохан *(смт Вороніж, Сумська обл.).*
З.І.Огієнко *(с.Дубовий Гай, Запорізька обл.).*
Р.В.Калинюк *(с.Стрілецький Кут, Чернівецька обл.).*
С.О.Александрук *(с.Івачків, Рівненська обл.).*
В.І.Удод *(м.Новомосковськ, Дніпропетровська обл.).*
Д.І.Шумило *(с.Городківка, Житомирська обл.).*
М.П.Терлибовка *(смт Берегомеж, Чернівецька обл.).*

Матусині вишиванки

Шановна редакціє! Вже багато років «Дім, сад, город» — наш друг і порадник, незамінний помічник у роботі на дачній ділянці. Щиро дякуємо видавцям за гарне видання, дуже корисне для селян і городян.

Вирішили й ми взяти участь у фотоконкурсі. Хочемо на сторінках улюбленого журналу привітати нашу любу матусю й бабусю, Наталю Йосипівну Нагорняк з ювілеєм. Саме у грудні ми святкуємо 70-річчя нашої рідненької. А знімок просимо підписати так: «Матусині вишиванки».

З повагою та вдячністю ***Оксана Павлівна Павлова з родиною*** *(м.Стрий Львівської обл.),*
Ольга Павлівна Пшебиляк з родиною
(м.Бітом Катовицького воєводства. Польща).

Юридичні консультації

Рубрику веде І.Миронець, канд. юр. наук

Право на виділення паю

Мої батьки прожили й пропрацювали все життя у колгоспі і з нього вийшли на пенсію.

За станом їхнього здоров'я мені довелося забрати їх до себе з Могилів-Подільського району до Немирівського, що на Вінниччині.

На час паювання земель вони жили в мене і були прописані до мого будинку. А там, де вони жили раніше й пропрацювали все життя, коли розпайовували землю, їм відмовили у наданні земельного паю, пояснюючи свої дії тим, що батьки на час паювання земель не проживали в тому селі, де жили раніше.

Запитання: чи правильно вчинили з моїми батьками тамтешні керівники?

Л.Олексієнко,
Вінниччина

Паювання земель передбачає визначення розміру земельної частки (паю) у колективній власності на землю кожного члена відповідного сільськогосподарського підприємства.

Право на земельну частку (пай) мають лише члени сільськогосподарського підприємства, в тому числі пенсіонери, які раніше працювали в цьому підприємстві і залишалися членами даного підприємства на час проведення паювання землі. (Указ Президента України "Про паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям").

Право на земельну частку (пай) члена сільськогосподарського підприємства виникає з часу передачі земель у колективну власність сільськогосподарському підприємству, що посвідчується Державним актом на право колективної власності на землю.

Якщо Ваші батьки на дату видачі сільськогосподарському підприємству Державного акта на право колективної власності на землю були членами цього підприємства, то їх повинні були внести до списку членів підприємства, що прикладається до вказаного Державного акта, а, отже, і мають право на земельну частку (пай).

Місце проживання батьків у період паювання землі значення не має.

Для вирішення питання про право Ваших батьків на земельну частку (пай) необхідно звернутися з відповідною заявою до загальних зборів сільськогосподарського підприємства, де вони працювали.

За відмови у внесенні їх до списку членів підприємства Ви можете звернутись із скаргою до районної державної адміністрації.

У разі незгоди з вирішенням даного питання органом виконавчої влади спір може бути вирішений у судовому порядку.

Земельний сертифікат — це ще не документ

Після розпаду КСП у нашому селі відбулися збори, на яких визнано, що незаконно забрано землю в 160 осіб.

Після зборів ці особи, і я в тому числі, були внесені до списку як такі, що мають право на земельну частку. Але на той час сертифікати в КСП були вже видані.

Запитання: чи видадуть нам акт на земельну частку без сертифікатів, чи нам потрібно домагатися видачі сертифікатів?

Голова сільської ради каже, що для отримання акта на землеволодіння достатньо списку. Голова ліквідаційної комісії дотримується іншої думки.

Тож хочемо прочитати у "ДСГ" відповідь на наше запитання юриста добродія І.Миронця.

В.Іванов,
Запорізька обл.

Відповідно до Указу Президента України "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям" видача громадянам сертифікатів на право на земельну частку (пай) єдиного в Україні зразка та їхня реєстрація здійснюється відповідною районною державною адміністрацією.

Земельний сертифікат — це ще не документ, який посвідчує право власності на земельну ділянку. Він лише підтверджує, що громадянин, який отримав сертифікат, має право на земельну частку (пай) у колективній власності на землю сільськогосподарського підприємства.

Документом, який посвідчує право приватної власності громадянина на земельну ділянку є Державний акт.

Після видачі громадянинові Державного акта на право приватної власності на земельну ділянку сертифікат на право на земельну частку (пай) повертається до районної державної адміністрації.

Отже, для одержання Державного акта на право приватної власності на конкретну земельну ділянку потрібно мати сертифікат на право на земельну частку (пай).

Дім • сад • город • 12
Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

Кімнатний перець

Перець кімнатний — дуже декоративна овочева рослина, водночас прикрашена квітками, плодами і листям. У різних сортів вони мають неоднаковий колір і форму. За красою й привабливістю кімнатні перчики не поступаються кращим кімнатним рослинам, а їхні плоди використовують як гостру приправу практично протягом усього року.

Всі сорти кімнатного перцю високоврожайні, порівняно тіневитривалі, що дає змогу вирощувати їх у відкритому грунті під деревами та в затінку. У відкритому грунті рослини можуть дуже розростатися (до 1 м) і їх там вирощують як однорічну культуру. В кімнатних умовах вони багаторічні. Щоправда, старі рослини бажано замінювати новими, використовуючи живці, які непогано укорінюються. Для цього достатньо під час укорінення живців рясно їх поливати, не допускаючи пересихання грунту. З укорінених живців кімнатний перець починає цвісти набагато раніше, ніж з сіянців. Ще одна перевага такого способу розмноження — збереження сортової чистоти.

Висівають кімнатний перець з лютого і протягом усього літа. Грунтосуміш готують з рівних частин дернової землі, перегною, торфу і піску. Коли у рослин з'являться два справжніх листочки, їх розсаджують в окремі горщечки. Поливають сіянці теплою водою, краще сніговою або дощовою, це слід робити регулярно, щоб не пересихала земля. Раз на два тижні рослини бажано підживлювати настоєм коров'яку, удобрювальними сумішами для овочів.

Моє захоплення кімнатними перцями почалося понад 20 років тому. Тоді перець цікавив мене лише як гостра приправа і я навіть не здогадувався про існування інших сортів (а їх на сьогодні існує більш як 100). Моя колекція налічує поки що близько 30 сортів. Наведу короткий опис цих сортів.

Асканійський букет — висота до 20 см, плоди ростуть догори, букетом по 17 шт., колір у технічній стиглості зелений, у біологічній — оранжевий.

Алладін — висота 15 см, плоди ростуть догори, колір білий з бузковим нальотом, жовтий, оранжевий, червоний.

Букет Узбекистану — висота 20 см, плоди ростуть догори, букетом, колір зелений, червоний.

Букет Дунаю — висота 25 см, плоди ростуть догори, букетом, колір зелений, червоний.

Блау — висота 25 см, плоди ростуть догори, колір фіолетово-темно-червоний, молоді листочки зелені, надалі вкриваються фіолетовим нальотом, квітки бузкові.

Угорський жовтий — висота 30 см, великоплідний сорт, плоди спочатку ростуть догори, потім звисають донизу, колір світло-зелений, жовтий, оранжевий, темно-червоний.

В'єтнамський букет — висота 25 см, плоди ростуть догори, букетом по 10 шт., колір білий, жовтий, оранжевий, червоний.

Дамські пальчики — висота 20 см, плоди подібні до пальчиків, але верхівка ніби зрізана, колір зелений, червоний.

Колобок — висота 20 см, плоди круглі, ростуть донизу, колір зелений, червоний.

Китайський жовтий — висота 30 см, плоди ростуть догори, хоботоподібної форми, колір зелений, жовтий.

Конфетті — висота 15 см, плоди ростуть догори, колір фіолетовий, оранжевий, бузковий, червоний, квітки бузкові.

Кальмар — висота 20 см, плоди ростуть донизу, хоботоподібної форми, колір зелений, червоний.

Касіа — висота 15 см, плоди ростуть донизу, колір зелений, червоний.

Китайський спіралеподібний — висота 30 см, плоди ростуть донизу, формою подібні до спіралі, колір зелений, червоний.

Червоне диво — висота 20 см, плоди ростуть догори, колір зелений, синій, жовтий, оранжевий, червоний.

Дзвоник — висота 30 см, плоди ростуть донизу, форма — дзвоник, колір зелений, оранжевий.

Маленьке диво — висота 15 см, плоди ростуть догори, колір білий, жовтий, оранжевий, червоний.

Малюк — висота 20 см, плоди ростуть донизу, форма дуже своєрідна, вони ніби зібрані з трьох частин, колір зелений, червоний.

Мозаїка — висота 30 см, плоди ростуть догори, колір фіолетовий, жовтий.

Маленький принц — висота 10 см, плоди ростуть догори, колір білий, жовтий, оранжевий, червоний.

Мексиканський Алладін — висота 20 см, плоди ростуть догори, колір білий з фіолетовим нальотом, жовтий, оранжевий.

Оранжеве диво — висота 15 см, плоди ростуть догори, колір зелений з фіолетовим нальотом, оранжевий.

Райдуга — висота 20 см, плоди ростуть догори, колір зелений, фіолетовий, оранжевий, червоний.

Стріла — висота 25 см, плоди ростуть догори, тоненькі, немовби сірнички, довжиною до 10 см, колір зелений, червоний.

Тюльпан — висота 30 см, плоди ростуть донизу, форма відповідає назві, колір зелений, червоний.

Тесла — висота 20 см, плоди ростуть донизу, колір фіолетовий, оранжевий, червоний.

Угольок — висота 20 см, плоди ростуть донизу, чорного кольору, під час достигання починають червоніти з кінчика, дуже нагадують вуглинку.

Диво Голландії — висота 15 см, плоди ростуть догори, букетом, формою нагадують сосиски, колір білий з бузковим нальотом, жовтий, оранжевий, червоний.

Чіпполіно — висота 30 см, плоди ростуть догори, формою нагадують факел, колір білий, жовтий, оранжевий, червоний.

Фіолетова кулька — висота 15 см, плоди ростуть догори, ідеально круглі, колір фіолетовий, бузковий, жовтий, оранжевий, червоний.

Феєр — висота 25 см, плоди ростуть донизу букетом, колір зелений, червоний.

Любителям солодких перців хочу порадити сорт Вінні-Пух селекції Придністровського НДІСГ. Він скоростиглий, строк від сходів до технічної стиглості 100—110 днів. Плоди достигають дружно протягом 10—15 днів, вони лежкі. Рослини компактні, малооблистнені, букетного типу. Навіть у відкритому ґрунті досягають висоти лише 25—30 см, що дає змогу висаджувати їх загущено, щоб одержати максимальний урожай. Урожайність у плівкових теплицях — 2—4 кг з квадратного метра площі. Забарвлення плодів у технічній стиглості світло-зелене, у біологічній — червоне. Маса плода 50—70 г, товщина м'якуша навколоплідника — 5—6 мм. Цей сорт перцю, так само, як і кімнатні сорти, в кімнатних умовах можна вирощувати як багаторічну рослину.

Незважаючи на те, що кімнатні перці порівняно тіневитривалі, в кімнаті їх потрібно розміщувати на добре освітлених підвіконнях. В осінньо-зимовий період рослинам не вистачає світла, отож якщо не використовувати додаткове підсвічування лампами денного світла, то в плодах, які зав'язалися, не достигає насіння, а нові плоди не зав'язуються. Цвісти рослини здатні протягом усієї зими. Коли температура в кімнаті знижується до 10—15°С, у деяких сортів перцю може опадати листя. У цей період рослини поливають дуже рідко, за потребою. Період спокою може тривати 2—3 місяці, а десь у лютому вже можна помітити утворення нових пагонів. До кінця місяця рослини масово зацвітають.

У травні вже можна збирати перший урожай вітамінної продукції. Слід зазначити, що у деяких сортів плоди можуть бути забарвлені у різні кольори одночасно. У таких сортів достигання плодів іноді розтягується до двох—трьох місяців, а в осінньо-зимовий період — і довше.

Наведені мною параметри (висота) кімнатних перців приблизні. Щоб надати їм привабливішого і декоративнішого вигляду, рослини бажано формувати прищипуванням пагонів або обрізуванням. Обрізані пагони можна використовувати як садивний матеріал. Укорінені живці починають цвісти і плодоносити одразу ж після укорінення, навіть коли вони зовсім невеличкі, і тому виглядають дуже привабливо.

Кімнатні перці часто уражуються попелицею. Щоб уникнути цього, не слід брати для садіння рослин землю з городу, адже саме з нею легко занести шкідників, боротися з якими в домашніх умовах буде нелегко.

І.А.Рижих,
смт Ружин, Житомирська обл.,13600

Зимове чудо

Зимові помідори

У минулі роки, щоб мати свіжі помідори на новорічному столі, перед заморозками зривав усі зелені і зберігав їх на горищі під сіном. І вони долежували, були красиві, але не мали ніякого смаку. А одного року довелося вирвати із землі кущі, які були рясно всіяні зеленими помідорами різного розміру. Заніс їх на веранду і підвісив корінням догори. Там температура не буває нижчою +10°С. Помідори поступово достигали і цей процес розтягнувся до Нового року, але смаку свого вони не втрачали.

Невдовзі придбав насіння зимових помідорів, а точніше, лежких, наприклад, Шедевр 1. Цей сорт зберігається 100—120 днів. Зривають плоди зеленими, під час зберігання в них відбуваються біохімічні процеси життєдіяльності, швидкість їхнього проходження, тобто достигання, залежить від температури. Тому агротехніку вирощування треба скоригувати так, щоб у першій декаді вересня мати недостиглі плоди. Для цього у південних областях насіння висівають безпосередньо у грунт. У середній смузі України ці сорти можна вирощувати пізньою розсадою, а у відкритий грунт перенести після того, як мине загроза заморозків. З добрив бажано вносити перегній та фосфорно-калійні, азоту ж давати якомога менше, бо він знижує стійкість рослин до фітофтори та здатність плодів до тривалого зберігання. Всі лежкі сорти низькорослі (детермінантні), дуже врожайні, тому вирощувати їх потрібно у коловій культурі (підв'язувати до кола).

В процесі вирощування обламуємо лише нижні пасинки. Агротехніка звичайна. У вересні зриваємо зелені плоди, вибраковуємо всі пошкоджені й складаємо у два ряди в ящикилотки. Зберігати треба у приміщенні, яке добре провітрюється, за температури 10—15°С і відносної вологості 80%. Це оптимальні умови зберігання, за яких плоди повністю достигають через 100—160 днів (залежно від сорту). Ну, а якщо температура буде вищою, вони достигатимуть швидше. Під час зберігання потрібно весь час їх переглядати, відбираючи стиглі та пошкоджені. Насіння цих помідорів у мене брали фермери. Вони розповідали, що, продаючи чудові свіжі помідори взимку, мали непогані прибутки. Запевняють, що це набагато вигідніше, ніж вирощувати їх у теплицях взимку.

Я вирощую такі лежкі сорти помідорів.

Жираф — плоди важать 100—500 г, оранжевого кольору, зберігаються шість місяців.

Лонг-Кіпер — плоди масою 200—300 г, темно-червоного кольору, зберігаються три місяці.

Лангутор — плоди до 300 г, блідо-червоного кольору, зберігаються до трьох місяців.

Шедевр 1 — плоди до 300 г, щільні, зверху жовтуваті, з червоними плямами, всередині інтенсивно-рожеві, зберігаються до чотирьох місяців.

Шедевр 2 — плоди до 300 г, червоного забарвлення, всередині інтенсивно-червоні, зберігаються до шести місяців.

Титан — сорт великоплідний, до 500 г, плоди щільні, червоні, зберігаються два місяці.

Золотий Канадець — плоди у формі сливки, зовні і всередині жовті, масою до 100 г, зберігаються чотири місяці.

Роккоко — плоди червоні, округлі, масою 170 г, м'якуш щільний, червоний, зберігаються чотири місяці.

Новинка — **Зимове диво**. Сорт індетермінантний, висота куща 1,8 м. Вирощую його в одне стебло, підв'язуючи до шпалери. Сорт лежкий. Якщо забезпечити оптимальні умови, може зберігатися до квітня. Перша зав'язь з'являється після сьомого листка, наступні — через кожні три. У китиці 5—9 плодів середнього розміру (200 г), м'якуш щільний, солодкий, оранжевого кольору. Сорт не спричиняє алергії і має підвищений вміст бета-каротину (до 4 мг%).

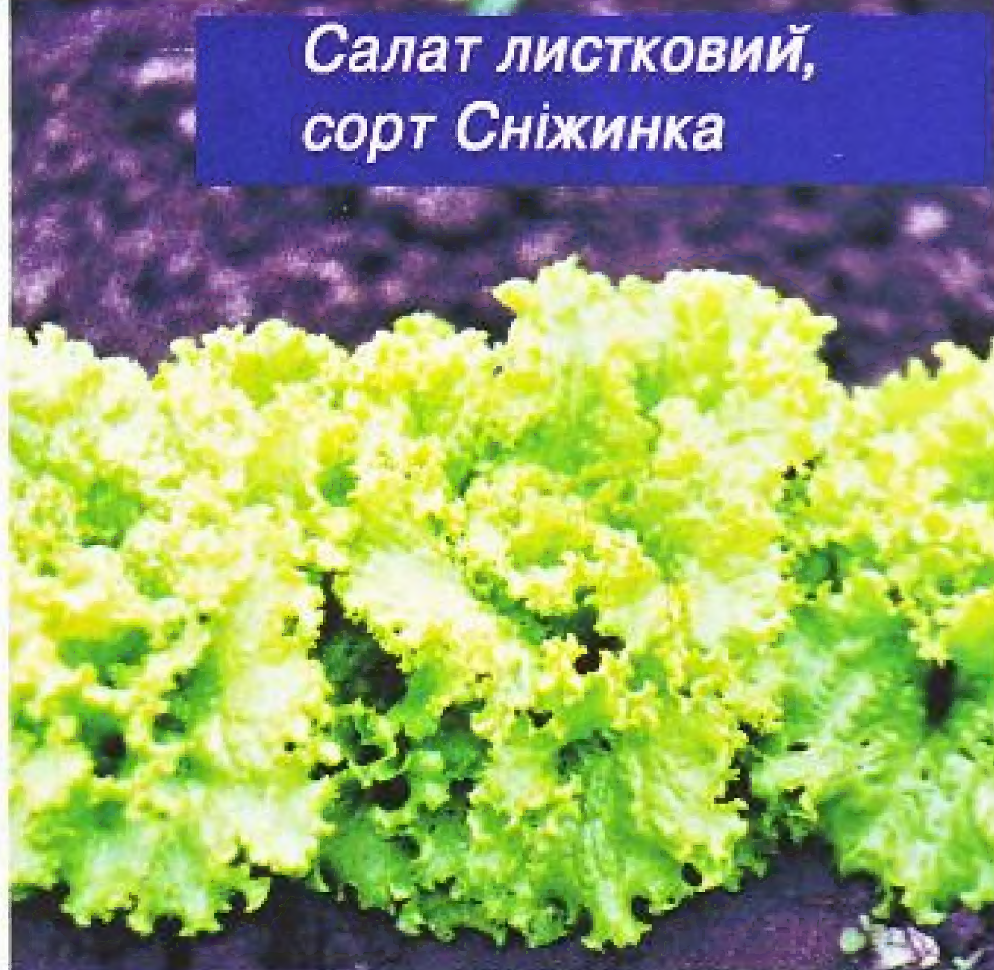
Зараз лежкими помідорами в Україні займається донька відомого селекціонера А.П.Рудаса — Людмила Андріївна Рудас — і має непогані результати. Але перш ніж її сорти дійдуть до нас, вони повинні пройти сортовипробування, а це робиться не так швидко, як нам би хотілося. Побажаємо ж Людмилі Андріївні творчих успіхів!

В.В.Беспалов

САЛАТ

Салат головчастий, сорт Годар

Салат листковий, сорт Сніжинка

Людину можна пізнати по тому, як і що вона їсть. Останнє залежить не тільки від рівня культури, цивілізованості окремого індивіда, а й усього суспільства, чи то б пак, місця його існування. Загальноприйнятий еталон їжі українця — сало з хлібом — навряд чи можна вважати досягненням світової цивілізації. Особливо чітко недоліки культури харчування проявляються в асортименті овочевих культур на нашому столі. У так званих розвинутих країнах Західної Європи та Північної Америки він налічує близько 250 видів, у нас — лише близько 40. Та й із тих сорока широкий загал використовує лише 15—20. Причому вектор збільшення асортименту спрямований з села у місто: чим воно більше і чим багатша, цивілізованіша країна, тим більшою буде кількість споживаних овочів.

Навряд чи ви побачите у себе на базарі навіть такі досить поширені у світі культури, як спаржа, артишок, бамія, черешкова та коренева селера, шпинат, крес-салат, базилік, чабер та багато інших. Багатьом ці назви нічого не говорять, хоча, наприклад, суп із бамією — досить звична страва у більшості найпрестижніших ресторанів світу. Крім зовсім невідомих культур, є й такі, які хоч і вирощуються нашими городниками, але заслуговують на значно більшу увагу. Насамперед це стосується салату. У нас цю рослину можна сміливо віднести до так званих малопоширених, тимчасом як, наприклад, у США за обсягами споживання він входить до першої п'ятірки. Такої популярності салат зажив завдяки ранньостиглості, високим смаковим якостям, широкому застосуванню в кулінарії.

Салат їдять окремо без приправ, приправленим рослинним або тваринним жиром, використовують майже в усіх салатах з овочів, у бутербродах. Інколи відварюють та смажать, і, нарешті, завдяки його декоративності ним прикрашають різноманітні страви.

Високі й лікарські якості салату: він поліпшує травлення, підвищує сечовиділення. Рекомендується для дієтичного харчування, при діабеті, гастритах, виразці шлунка. Сік діє як болевгамовуюче і заспокійливе. Настій із листків салату рекомендується вживати за безсоння. А настій з насіння застосовують матері-годувальниці для збільшення кількості молока.

Розрізняють такі різновиди салату: **листкові**; **головчасті** — рослини в технічній стиглості нагадують капустинки і в їжу використовують сформовані головки; **напівголовчасті** — проміжні; **ромен** — рослини з видовженою головкою; **спаржеві** — в їжу використовують дуже потовщене стебло. В Україні вирощують здебільшого листкові сорти, а у світі — головчасті. Головки салату мають значно ніжніше листя високих смакових якостей, крім того, головчастий салат урожайніший, довше зберігається, краще витримує перевезення на далекі відстані і, взагалі, більш технологічний. Єдиний недолік головчастого салату — незначний період споживання — легко вирішується завдяки застосуванню кількох строків сівби.

Сортовий асортимент у нас майже вичерпується сортом Кучерявець одеський, який хоч і належить до напівголовчастих сортів, але вирощується тільки як листковий. До відомих можна віднести листковий сорт Московський парниковий, Лола роса; головчастий — Бетнера, Кам'яна головка жовта, Вклад, Верна, Львівський 85, Прадо, Хільде.

На дослідній станції "Маяк" в останні роки створено і впроваджується у виробництво два сорти салату: головчастий Годар і листковий Сніжинка. Вважаємо, що Сніжинка повинна зацікавити наших овочівників. Ранньостиглість, тривалий період споживання, привабливий зовнішній вигляд, висока врожайність — за всіма цими показниками Сніжинка значно перевершує стандарт — Кучерявець одеський. Зовні цей сорт нагадує Кучерявець, але розетка у нього більша за діаметром і висотою, на ній більше листків, вона важча. Край листка дуже хвилястий, сильно зубчастий. Смакові якості високі. Важливо також відмітити великий період від початку технічної стиглості до виходу в стрілку — від 15 до 22 днів, тоді як у стандарту він становить 10—12 днів.

Для тих же, хто захоче спробувати виростити головчастий салат, сміливо рекомендуємо сорт Годар. Упродовж усіх років випробовування він справді був кращим серед більш ніж 40 сортозразків ранньостиглого головчастого салату, які випробовували на нашій станції. Зауважимо: пізньостиглі сорти здебільшого мали вищі врожайні показники, ніж у Годара, але їхня зелень надходила до столу пізно, тоді, коли потреба в ній значно зменшувалася, отже, втрачався основний ефект — раннє надходження зеленої продукції.

Сорт Годар має такі показники: урожайність вища від стандарту — сорту Вклад на 20—40 %, товарність на 30—35 %, стійкість до стеблування — на 6 днів, головка щільніша на 2 бали, стійкість до хвороб — на 20 %. До того ж цей сорт невибагливий до умов вирощування і здатний формувати головки за досить несприятливих погодних умов.

Щодо агротехніки вирощування салату, то вона доволі проста і не потребує особливих навичок: сівба рано навесні (можна й під зиму), для тривалого споживання — у декілька строків з інтервалом 2—3 тижні.

Цю рослину можна вирощувати як ущільнювач інших культур і як чисту культуру. У чистій культурі сіють з міжряддями 20—25 см, проривають листкові сорти на відстані 3—5 см, головчасті — на 10—15 см. Регулярно розпушують міжряддя і прополюють від бур'янів.

Д.О.Кривець,
канд. с.-г. наук,заст. директора
з наукової роботи Дослідної станції "Маяк"
с. Крути, ДС "Маяк"
Ніжинський р-н, Чернігівська обл.

Біогумус — замість добрив

Сучасне ведення сільського господарства не враховує проблем забруднення довкілля. У грунті значно зменшуються запаси поживних речовин, особливо легкодоступних, знижується врожайність сільськогосподарських культур, погіршується якість вирощеної продукції.

Людина, на жаль, зробила велику помилку, побажавши вирішити свої продовольчі проблеми лише за допомогою "хімії", потужного засобу підвищення врожайності сільськогосподарських рослин. Неправильне, нерозумне застосування добрив створило проблеми, вирішити які неможливо, якщо хоча б частково не зменшити їхнє використання.

Альтернативою хімічним засобам є безвідходна технологія, яка дає змогу одержати нове, екологічно чисте добриво — біогумус (вермикомпост) і біологічну масу вермикультури (маса черв'яків).

Біогумус — це неперевершене природне добриво, яке містить усі потрібні для рослин елементи живлення, а також речовини, що стимулюють їхній розвиток. Біогумус — це отримане за допомогою трансформації органічної речовини (субстрату) червоним каліфорнійським дощовим черв'яком (ЧКДЧ).

Наприкінці 50-х років минулого століття в Університеті штату Каліфорнія (США) було виведено нову расу черв'яків, комерційна назва яких — каліфорнійський червоний гібрид. Його можна вважати справжньою домашньою твариною.

З 1979 р. цей гібрид почали розмножувати в країнах Західної Європи. У нашій країні перше підприємство, яке дало початок вермикультурі, — "Біоконверсія" в м. Івано-Франківську.

Землероби ще з давніх- давен знають, що наявність дощових черв'яків у грунті позитивно впливає на врожайність сільськогосподарських культур. Якщо, копнувши лопатою землю, знаходили в ній черв'яків світло-червоного кольору, активних і "жирних", то це слугувало ознакою того, що грунт родючий, отже, можна було розраховувати на високий урожай висіяних у нього культур.

Коли ж дощових черв'яків у грунті було мало, вони світлі, малорухливі, це означало, що терміново необхідно вносити гній.

Таким чином, ще в давні часи без агротехнічних приладів за допомогою черв'яків визначали придатність грунту для вирощування урожаю. Проте на сьогодні існує краща заміна дощовим черв'якам, які, хоч і не живуть у грунті, проте так само виробляють велику кількість гумусу. Каліфорнійські черв'яки надзвичайно активні й плодючі. За наявності достатньої кількості поживи вони не розповзаються, а тримаються в купі компосту. Їхня довжина — до 9 см, діаметр тіла — 3—5 мм, а маса у 3—5 разів більша, ніж у звичайного черв'яка, колір червоний. Запліднення в сприятливих умовах відбувається через кожні 7 діб. Після запліднення черв'як відкладає капсулу з яйцями (до 20 шт.) і через 15—19 днів з'являється нове покоління. Статевої зрілості новонароджені черв'яки досягають приблизно через 90 діб. У сприятливих умовах від одного черв'яка за рік можна отримати до 1,5 тис. особин.

Щодня каліфорнієць з'їдає таку кількість органічних речовин, яка дорівнює його власній масі. Їжею для нього можуть слугувати будь-які органічні речовини, які гниють: солома, трава, гній, гілки дерев, стружка, гичка, харчові відходи, листя, картон, папір, осад стічних вод, мул тощо.

Проте органічні речовини спочатку необхідно відповідно підготувати: скласти в купу і деякий час витримати (щоб знизилася температура та вміст азоту, який негативно впливає на життєдіяльність черв'яків).

Гній кролів до вермикомпостування придатний через 5—10 днів, ВРХ — через 5—6 місяців, свиней і птахів — через 3—4 місяці. Якщо в гною немає підстилки (рідка фракція), то до нього необхідно додавати органічні речовини, які містять целюлозу: солому, стружку, папір, картон тощо. Купу перед заселенням також необхідно обсипати вапном або крейдою, щоб знизилася кислотність.

На задоволення життєвих потреб черв'як використовує 40% поживного субстрату, решта (60 %) виділяється у вигляді копролітів, або так званого біогумусу. Таким чином, з однієї тонни компосту отримують 600 кг гумусу і 100 кг біомаси самого черв'яка. Надлишок її можна використовувати як високобілкову добавку до кормів домашніх птахів, а також риби.

Спочатку субстрат необхідно перевірити на придатність для життя черв'яків. Для цього на його верхній шар кладуть 30—50 особин. Якщо протягом 20—30 хв. вони заглибляться в субстрат, це означає, що він придатний для життєдіяльності черв'яків (вермикомпостування).

Догляд за каліфорнійцями дуже простий і полягає у поливанні й розпушуванні субстрату. А також у періодичному додаванні "їжі", бо за її нестачі черв'яки можуть розповзтися з компосту. Досліди показали, що вермикомпости дозрівають швидше, ніж звичайні компости.

Збирання отриманого біогумусу нескладне: черв'яки, переробляючи органічні речовини, поступово піднімаються знизу до верху купи. Перед тим, як відділити черв'яків, необхідно 15—20 днів не давати їм ніякої поживи, а потім на верх купи покласти гній, у який вони й переповзуть. Цей шар необхідно зняти й перенести в інше місце для наступного вермикомпостування або для згодовування птиці. Цю операцію повторюють 2—4 рази, в результаті вдається відокремити понад 90 % популяції.

Можна відділяти черв'яків й іншим способом, який полягає у просіюванні біогумусу на решетах з діаметром отворів 2—4 мм.

Біогумус за допомогою решет можна розділити на три фракції: перша — до 1 мм; друга — 2—5 мм; третя — 5—7 мм. Дрібна фракція, або гумусове борошно, внесене в грунт, відразу розкладається і засвоюється рослинами.

Було проведено багато дослідів, які підтверджують ефективність використання біогумусу. Цікавий експеримент здійснили в 40-х роках минулого століття у Каліфорнії з копролітами дощових черв'яків. У трьох ящиках одночасно висіяли насіння газонної трави: в одному з них був грунт без черв'яків, у другому — з черв'яками, а в третьому були їхні копроліти. Через певний час з'ясувалося: якщо врожай з першого ящика взяти за 100%, то в другому він становив 170 %, а в третьому — 460%. Результати, як бачите, вражаючі!

Вчені США стверджують, що навіть так звані "мертві" грунти можна використовувати для вирощування сільськогосподарських культур, якщо протягом чотирьох років вносити на гектар по 3—5 тонн біогумусу.

Доведено також, що біогумус, отриманий від каліфорнійських черв'яків, сприяє пророcтанню насіння овочевих культур. Завдяки йому підвищується стійкість рослин до хвороб, скорочуються строки достигання плодів, підвищуються товарні якості овочів та фруктів.

Для удобрення овочевих культур, ягідників і плодових дерев біогімус використовують у сирому вигляді: на 1 м^2 під овочі вносять до 1 кг, під кущ або плодове дерево (залежно від віку) — 2—4 кг. Під час висаджування розсади овочів у ямку вносять 0,2—0,3 кг біогумусу. Якщо ж його настояти (1 кг у 10 л води) й витримати в цьому настої насіння, то схожість його підвищується, а вирощені рослини практично не хворіють.

Таким чином, той, хто бажає збільшити врожайність сільськогосподарських культур, мати екологічно чисті продукти харчування, повинен займатися вермикультурою, яка доступна всім: великим підприємствам, фермерським господарствам, аматорам.

С.М.Обіход,
Черкаська обл.

Урожай, якість, екологія

Землероба з давніх-давен турбує гостра проблема: як забезпечити високу віддачу землі? Вчені-аграрії багатьох країн ламають голови над цим питанням. Адже їм не однаково, що на планеті занадто багато тих, кому голод вкорочує життя. Допомогти таким людям можна, навчивши їх значно підвищувати врожайність сільськогосподарських культур, поліпшувати якість продукції рослинництва з мінімальними витратами. Яким чином?

Про це, зокрема, знають в Інституті біоорганічної хімії та нафтохімії Національної академії наук України. Пропонуємо увазі читачів інтерв'ю Сергія Пономаренка — завідуючого відділом регуляції та розвитку рослин цього наукового закладу.

Сергію Платоновичу, преса часто писала і пише про науково-дослідні роботи зі створення високоефективних екологічно безпечних регуляторів росту і розвитку рослин. Коли і з чого все почалося?

Програма науково-дослідних робіт зі створення високоефективних екологічно безпечних регуляторів росту і розвитку рослин та науково-обгрунтованих технологій їх застосування розроблена ще в колишньому СРСР у 1989 році. В Україні ці дослідження підтримувала Національна академія наук, Українська академія аграрних наук, Міністерство аграрної політики, Міністерство освіти і науки. Якщо говорити про сьогоднішній стан цієї вкрай важливої справи, то в нашій державі створено широкий спектр регуляторів росту рослин: синтетичних аналогів фітогормонів, природних препаратів — продуктів життєдіяльності мікроскопічних грибів, що ростуть на коренях лікарських рослин, а також композицій та синтетичних регуляторів росту рослин. Завершено повний комплекс токсиколого-гігієнічних досліджень, більшість препаратів дозволена для використання в аграрному комплексі України та в особистих господарствах громадян.

Ви говорите "регулятори", "фітогормони"... Що це означає? І як, врешті-решт, до таких технологічних новацій ставляться у світі?

З біологічного погляду регулювання означає упорядкування фізіологічних процесів. Наприкінці XIX ст. відомий англійський вчений Чарльз Дарвін передбачив, а на початку XX ст. український професор Микола Холодний виявив у точках росту рослин невідомі на той час речовини, які назвали фітогормонами, регуляторами росту або біостимуляторами. В наступні роки вчені різних країн створили чимало штучних регуляторів росту. Однак через низьку ефективність вони не знайшли практичного застосування. І з'явились сумніви щодо перспективи цього напрямку науки. Але за останні 10—15 років на основі новітніх досягнень хімії та біології створені принципово нові високоефективні регулятори росту рослин.

Як вдалося вченим інституту створити цілу низку біостимуляторів росту?

У нашому інституті спільно із спеціалістами більш ніж 20 наукових установ України та інших країн протягом десяти років проводяться комплексні дослідження регуляторів росту рослин: від створення і всебічного вивчення до впровадження у сільськогосподарське виробництво.

Поглиблене дослідження фізико-хімічних властивостей регуляторів росту з використанням сучасних методів засвідчило, що створені в інституті препарати мають ряд унікальних властивостей, які значною мірою пояснюють їх вплив на рослини та обумовлюють високу біологічну активність. Наприклад, виявлено, що регулятор росту Івін та його аналоги дуже чутливі до повільних механічних коливань, зміни магнітних та електричних полів, інфранизьких звуків. Деякі з вивчених сполук мають властивості напівпровідників, що робить їх здатними до виконання функцій комунікації в живих організмах — передачі електричних або магнітних імпульсів, іншої сигнальної інформації.

Вивчені, зокрема, активні процеси, які відбуваються в корінцях рослин, що виросли з насіння, обробленого біостимуляторами. Ці паростки порівняно з контрольними вирізняються посиленим утворенням бокових корінців та значним розвитком кореневих волосків, активним накопиченням сирої маси корінців і (меншою мірою) надземної частини. При цьому проникність мембран клітин коренів для іонів водню та калію, елементів живлення збільшується в 10—20 разів.

Одним із основних механізмів дії регуляторів росту є інтенсифікація діяльності генетичного апарату клітин, куди природа заклала програму її розвитку. Тобто дія регуляторів росту нічим не відрізняється від дії власних фітогормонів рослин, які регулюють ріст, розвиток, цвітіння, плодоношення.

Розробки інституту стали основою діяльності акціонерного товариства "Високий врожай" — провідного вітчизняного виробника регуляторів росту рослин. Зокрема, для дачників та городників тут випускають препарати Емістим С, Івін, Потейтін, Чаркор у дрібній упаковці.

А які екологічні аспекти застосування регуляторів росту?

Широкі наукові дослідження та виробничі випробування, зокрема препарату Емістим С, підтвердили, що на грунтах, забруднених радіонуклідами, їх надходження в продукцію рослинництва знижується в два і більше разів. Регулятори підвищують стійкість рослин до ураження хворобами та шкідниками. Тому при їх одночасному використанні з протруйниками та засобами захисту від хвороб норми використання останніх можна зменшувати на 20—30%, не погіршуючи захисного ефекту.

При використанні засобів захисту разом з регуляторами росту в грунті активізується розвиток багатьох корисних груп мікроорганізмів та процеси утворення гумусу. Екологічна роль регуляторів зумовлена як прямою дією їх на мікробні групи, так і впливом через коріння рослин, розвиток якого на 15—17 відсотків підсилюється під дією регуляторів росту.

Вчені Уманської аграрної академії після проведення цілого комплексу досліджень підтвердили, що регулятори росту зміцнюють оболонки клітин поверхні листя, забезпечуючи значне зменшення пошкодження рослин комахами. Враховуючи те, що багато з них є переносниками інфекцій, можна зрозуміти механізм захисної дії регуляторів росту.

Ми живемо в епоху глобальної зміни клімату, забруднення грунту, води та повітря. Чи здатні регулятори росту ослабити вплив цих негативних наслідків непродуманої діяльності людини та сприяти одержанню високих врожаїв екологічно чистої продукції?

Безумовно. Але при послідовному застосуванні регуляторів на всіх етапах вирощування рослин та дотриманні рекомендацій щодо їх використання.

Хурма
створює комфорт у приміщенні

Хурма красується плодами (сфотографовано після листопаду на Різдво).

Коли наша хурма зацвіла, ми навіть не гадали, що через вісім місяців будемо ласувати дуже смачними плодами, вирощеними власноруч.

А почалося все дуже просто — куплені плоди з'їли, а насінинки висіяли, але не в квітковий горщик, а прямо на квітнику.

Поливали зрідка, бо якраз перепадали невеликі дощики і вологи було вдосталь. Із шести насінин дали сходи дві, але одна рослинка була пошкоджена і невдовзі засохла. Друга ж дуже гарно пішла у ріст і до осені уже мала 42 см у висоту і три невеличкі бокові гілочки по три листочки на кожній. Десь з середини вересня всі листочки з темно-зелених почали перетворюватися на вишнево-червоні і вже на початку жовтня маленьке деревце було яскраво-червоним. Обсипатись листочки почали після перших приморозків, разом з іншими листопадними. Вирішили на зиму не викопувати.

Тоненький пагінець обмотали спочатку газетами, а потім ганчіркою, а поверх ще й очеретом і підв'язали до забитого в землю кілочка. Взимку обкидали снігом. У сніговій перині сіянець перезимував свою першу зиму, і навесні наприкінці березня при температурі плюс 8°С, коли розмотали ганчір'я, побачили почорнілу верхівку, а в нижній частині пагінця набубнявілі бруньки.

Обрізали обмерзлу, почорнілу частину пагінця, лишився пеньок з п'ятьма повноцінними бруньками. Оскільки погода була ще не сталою і вночі були заморозки, то на ніч, а за поганої погоди і на день ми накривали рослинку відром, а зверху поліетиленовою плівкою.

Коли погода змінилася на краще ми розпушили землю, посипали її попелом (десь близько склянки) і добре полили.

Вже на початку другої декади квітня почали відростати молоді пагінці.

Боячись нічних заморозків, ми все ще щовечора закривали рослинку покривалом, і так до 20 травня.

Все літо за потреби поливали, а через кожних 15—20 днів підживлювали поперемінно то органічними, то мінеральними добривами. На початку літа свідомо завищували дози азотних добрив, щоб викликати інтенсивний ріст пагонів, а вже з другої декади липня переважали калійно-фосфорні підживлення. Вирізали дрібні тонкі гілочки. Наприкінці липня всі пагони прищипнули для кращого визрівання деревини. До осені в нас було деревце висотою 95 см з кроною в діаметрі 80 см. Після того як обсипалось листя, всі гілочки м'якими мотузочками звели до купи. Обв'язали м'яким ганчір'ям, а зверху ще й мішковиною. Коли почались дощі, обв'язали плівкою, залишивши не закритим лише верх. При настанні сталих холодів обіклали очеретом і всю зиму обкидали снігом.

Десь у середині квітня, прибравши накриття, ми знову були розчаровані. Майже вся рослина почорніла.

Після обрізування залишився штамбик з п'ятьма відрізками гілочок по чотири бруньки на кожній. І знову розпушування, поливання, підживлення і старанний догляд. А в вересні хурма стояла, наче якась фантастична істота, метрової висоти, крона пишна, а листя велике і все яскраво-оранжево-вишнево-червоне.

І знову готуємо хурму до зимівлі, хоч уже важче, але зв'язали знову усі гілочки в пучок, обв'язали як і попередньої зими, а кругом насипали велику купу горіхового листя. З настанням морозів листя обливали водою. Листя зверху обмерзало, а всередині було тепло. Зимою ще й снігом обкидали. Морози були сильні, але були і часті відлиги. В лютому сніг повністю розтав, стало тепло, 23 лютого стояла майже літня температура (+20°С), висіяли насіння петрушки, кропу та цибулі, а ще через тиждень знову морози та сніг і так до 10 квітня — то тепло, то холодно. Того року після обрізування було видно, що деревце не так пошкоджене морозами. І так чотири зими підряд: закриваємо, доглядаємо, а мороз робить свою справу. Після четвертої перезимівлі сильно обмерзлу хурму обрізали, а ще через два дні викопали і пересадили у стару чотиривідерну каструлю, зробивши отвори у дні для стоку надлишкової води. Все літо хурма розвивалася нормально і на осінь це було вже гарне деревце висотою 120 см з діаметром крони 110 см. Наприкінці вересня занесли його до кімнати. В жовтні почало частково обсипатися листя і до грудня обсипалося повністю.

Землю підтримували у вологому стані. Водою не поливали, а просто кожного дня підкладали у каструлю потрохи снігу і дуже часто деревце обприскували водою, боялися, щоб не засохло. В кімнаті була помірно прохолодна температура, тому хурма почала розвиватися з середини березня. До середини травня довжина відрослих пагонів сягала 20, а окремі — 30 см з великим лапатим листям, і якже ми були здивовані, коли побачили, що з пазух листків на цьогорічному прирості з'явилися квіткові бутони. Перші квітки розцвіли на початку третьої декади травня, а днів через сім все дерев

це вкрилося квітками, їх було близько тисячі. Квітки були двох видів. Одні поодинокі і їх було дуже багато, а інші розташовані групками по три штучки на тоненьких квітконіжках. Поодинокі — це були квітки жіночого типу, подібні до маленьких дзвіночків з чотирма жовто-білими пелюстками. Запаху квітки не мали, але бджоли їх відвідували. До речі з кінця квітня і до початку жовтня хурма знаходилась на дворі у палісаднику. Цвіло деревце майже місяць. Десь близько двох—трьох тижнів зав'язь ніби завмерла, а потім різко почала збільшуватися, і тоді ми зрозуміли: що якщо не зменшити кількість плодів на дереві, рослина загине. Протягом усього літа проріджували зав'язь, обірвавши близько 500 шт. Залишили лише добру сотню плодів, але й ті, підростаючи, дуже обтяжували рослину і ми знову обірвали майже половину. В центрі посудини забили кілочок по висоті, рівній хурмі, і всі гілочки попідв'язували до кілка.

Плоди, що були світло-зеленими, в серпні почали жовтіти, смак мали терпкувато-солодкий. Дуже привабливі за зовнішнім виглядом, вони всім впадали в очі і тому кожен, хто заходив у двір, старався зірвати плід і скуштувати, не віряче, що плоди ще не стиглі, тверді та несмачні.

У жовтні деревце хурми ми занесли до приміщення. Скоро листя почервоніло і почало обсипатися, а оранжево-червоні плоди почали вкриватися восковим нальотом.

Плоди достигали не одночасно. Котрі були повністю достиглі, ставали м'якими, на смак солодкі, м'якуш був червоного кольору. Майже всі плоди були безнасінні, де й траплялося насіння, то й те було недорозвинуте. З висіяних жодне не зійшло. Останні плоди ми зірвали на Різдво. В середньому маса кожного плоду була 120—130 г. Минулої весни хурма цвіла мало і зав'язь майже не обсипалася, залишилося 16 плодів, розвивалася хурма літом дуже гарно, було багато молодих відростків, деревце хурми відпочивало.

Шкідників за ці всі роки не спостерігали, хвороб також. Деревце хурми, сформоване на штамбі, дуже декоративне завдяки красивому барвистому листю, а після листопаду воно продовжує милувати зір яскравими та смачними плодами. Отже, наша праця не пропала марно, рослина віддячила за турботу.

Рослини хурми створюють комфортну обстановку в приміщенні. До того ж приємно не тільки милуватися красою рослини, але й поласувати власноруч вирощеними екзотичними плодами. Спробуйте, хто зацікавився, і не розчаруєтеся.

З.І.Скрипник,
с. Шилівці, Чернівецька обл.

Значення підщеп у плодівництві та вимоги до них

Успіх вирощування плодових саджанців і продуктивність висаджених у сад дерев великою мірою залежить від правильного добору підщеп і найбільш вдалого їх поєднання з розмножуваними сортами.

Підщепи є засобом цілеспрямованого керування біологічними і виробничими якостями плодових дерев. Результати дослідних експериментів і виробничі дані показують, що підщепа дуже впливає на тривалість життя дерева, його розміри, час вступу в плодоношення, врожайність, якість плодів, строки проходження фенофаз, стійкість до шкідників та хвороб і несприятливих грунтово-кліматичних умов.

Отже, купуючи саджанці, потрібно цікавитися, на якій саме підщепі вони вирощені. Бо від цього залежить, де і на якій відстані садити дерева, як їх формувати і доглядати. А садівники-аматори в кращому випадку лише довідуються, що придбані ними саджанці "карликові".

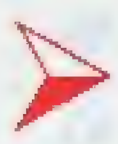
Карликові підщепи нерідко ототожнюються з вегетативними. Це пов'язано з тим, що при введенні в

культуру вегетативні підщепи були представлені лише слаборослими формами. В подальшому під час селекції нових вегетативних підщеп були виведені і сильнорослі форми, які теж знаходять своє місце у виробництві. Зараз серед виведених форм вегетативних підщеп є суперкарликові, карликові, напівкарликові, середньо-, сильно- і дуже сильнорослі форми.

До підщеп ставлять чимало вимог: легкість розмноження; добра сумісність із щеплюваними сортами; забезпечення доброго росту, раннього вступу в плодоношення, високої врожайності та достатньої довговічності щеплених дерев; стійкість до несприятливих умов конкретного району; стійке закріплення дерев у грунті. Висувають і такі вимоги, як позитивний вплив на розмір і забарвлення плодів; здатність утворювати прямий, вільний від колючих відгалужень стовбур, що легко піддається окуліруванню; відсутність кореневої порослі в садах.

Звичайно, усім переліченим вимогам підщепи не можуть відповідати, бо ідеальних не буває. Але вони мають задовольняти наступні три вимоги: бути стійкими до несприятливих природно-кліматичних умов регіону; мати добру сумісність з прищеплюваними сортами, забезпечувати позитивний вплив на основні виробничо-біологічні властивості сортів або принаймні не погіршувати їх. Неабияке значення мають і вужчі специфічні їхні властивості в розсаднику і саду. Але тільки при різкому прояві будь-яких недоліків (погане розмноження, великі труднощі під час щеплення, особлива нестійкість коренів у грунті) підщепи можуть бути вибраковувані незалежно від їхніх достоїнств.

Про сумісність і позитивний вплив підщеп на щеплені сорти не можна судити з поведінки на випадково взятих формах підщеп і окремих сортів. Незважаючи на доволі добре зростання і сумісність з багатьма підщепами, для одних сортів господарськи придатними є одні, а для других — інші підщепи. Так, не всі сорти сливи сумісні з повстистою вишнею, а абрикоси — з аличею, черешні часто передчасно гинуть при щепленні на сіянцях вишні, зокрема слаборослих її формах. Особливо обережними треба бути, використовуючи такі підщепи, як глід, горобина, бо буває, що бажана карликовість дерев є проявом несумісності щеплених компонентів. Не всі сорти мають карликовий ріст, будучи прищепленими на карликових підщепах. Ось тому в науково-дослідних установах випробовують різні сорти на різноманітних підщепах, до того ж ще й у конкретних грунтово-кліматичних умовах.

З усіх порід найбагатший набір підщеп має яблуня (дикі лісові форми, сіянці культурних найбільш витривалих сортів і велика кількість вегетативних підщеп).

Дикі лісові форми яблуні досить різноманітні і різняться між собою силою росту, сумісністю з культурними сортами, витривалістю в певних екологічних умовах. Є в лісах дуже цінні різновиди дикої лісової яблуні, але вони вкраплені поодинокими екземплярами в лісових масивах. До того ж внаслідок стороннього запилення і мінливості потомства у сіянців можуть варіювати найрізноманітніші ознаки — сила росту, характер та глибина залягання кореневої системи, морозо- і посухостійкість. Значне варіювання сіянців лісової яблуні за силою росту призводить до зниження виходу стандартних сіянців, а потім і до невирівняності дерев у саду за силою росту, довговічністю та врожайністю.

Однорідніші підщепи із сіянців культурних сортів. Вони забезпечують кращий, порівняно вирівняний ріст щеплених на них сортів і вищий вихід стандартних саджанців у розсаднику. В багатьох країнах, особливо з добре розвинутим садівництвом, дика лісова яблуня давно не застосовується як підщепа.

Великої популярності набули вегетативні підщепи яблуні, а також груші; почали їх застосовувати і для кісточкових.

А.М.Білик,
канд. с.-г. наук
21027, Вінниця-27, а/с 3165

Плодова гниль у саду

В наших краях у цьому році сади дали гарний урожай, але це нам не на радість. Абрикоси не деревах усі покриті паршею, засохли, а коли падають, то ми їх збираємо у відра і будемо взимку палити ними у грубці. Яблука на деревах з плямами і гнилями. Дерева віком від 30 до 55 років високі, гарних сортів: Фунтівка, Богатир, Антонівка, Путівка. Але врожаю не збираємо — увесь гниє. Окремі садівники від безсилля вже збираються видаляти свої дерева. Порадьте, що нам робити?

Г.І.Білякова,
м. Конотоп, Сумська обл.

У своєму листі садівник описує про ураження плодів абрикоса та яблуні моніліальною плодовою гниллю — літня форма моніліозу. Щоб запобігти розвитку цього захворювання, потрібно знати, як відбувається ураження плодів і що потрібно робити, аби зменшити втрати врожаю плодово-ягідних культур.

Після обпадання фізіологічної або надлишкової зав'язі плоди, які залишились на рослинах, наливаються. В саду безліч природних чинників, здатних викликати загнивання достигаючих плодів чи ягід. Найпершою умовою проникнення інфекції в плід є порушення його цілісності. Пошкодують плоди садові довгоносики, найпоширенішим серед яких в умовах приватного сектору є казарка. Моніліальне середовище абрикоса, що загниває, є субстратом для живлення личинок шкідника. Під час відкладання яєць самка казарки заносить спори плодової гнилі. Період масової яйцекладки шкідника припадає на травень—червень. Пізніше плоди пошкоджують гусениці різних видів плодожерок, масове відродження яких спостерігають у липні—серпні. Гусениці яблуневої та грушевої плодожерок виїдають м'якуш і насіннєву камеру плодів. Вгризаючись або переходячи в інший плід, гусениці порушують його цілісність, створюючи цим самим оптимальні умови для зараження пошкоджених плодів інфекцією плодової гнилі.

Аналогічної шкоди завдає сливова плодожерка, а також східна, яка відрізняється від попередніх видів, спеціалізованих на одній чи кількох породах своєю поліфагією, яка проявляється в її розвитку та пошкодженні яблуні, груші, сливи, персика та інших плодових дерев. Зараження можливе і без розриву поверхневої тканини, у разі тісного дотику хворого та здорового плодів. Особливо сильно загнивають плоди з тонкою шкіркою, без воскового нальоту, слабоопушені.

Серед природних чинників, які відіграють вирішальну роль у поширенні інфекції плодової гнилі, можна відмітити птахів і град, які своєю дією спричиняють розрив тканини плодів з наступною інтервенцією патогенних спор.

На вишні та черешні хвороба розвивається внаслідок проникнення до плодів вишневої мухи, а також ураження їх кокомікозом. У сприйнятливих до кокомікозу сортів формуються недорозвинуті плоди, з нетиповим для сорту забарвленням, вони водянисті. На уражених плодах розвивається суха гниль.

Для профілактики загнивання плодів, які перебувають ще на дереві, проводять комплекс захисних заходів: санітарно-гігієнічні, агротехнічні та хімічні.

Насамперед, необхідно старанно зібрати уражені гниллю плоди, як з дерева, так і ті, що вже осипались і лежать під деревом, винести їх з ділянки і закопати в грунт. Вирізати сухі гілки вишні, абрикоса, персика та інших культур, які постраждали від моніліального опіку — весня-

ної форми хвороби, якою інфікуються генеративні органи під час квітування рослин. Адже на плодах, що загнили, і сухих уражених моніліозом гілках утворюються спори, які будуть первинним джерелом інфекції наступного року. У боротьбі з шкідниками, що пошкоджують плоди, проводять комплекс допоміжних заходів:

1. У липні на штамби дерев накладають ловильні пояси із гофрованого паперу (шириною 20 см і на висоті 30 см від поверхні грунту), які обстежують через кожних 10 днів. Виявлених у поясах коконів плодожерок вибирають і знищують. Під час накладання ловильних поясів звертають увагу на їх закріплення на штамбі. Гусениці плодожерок деяких видів віддають перевагу поясам, які щільно прилягають до деревини. Для цього папір двічі (зверху та знизу) міцно обв'язують шпагатом. Після збирання врожаю пояси знімають і спалюють.

2. Щоб зменшити чисельність гусениці плодожерок, збирають падалицю, виносять її із саду, промивають, після термічної обробки вона стає придатною для переробки.

3. Упродовж літа в садах приватного сектору виловлюють метеликів плодожерок на світлові пастки і ловильні коритця із зброджeною мелясою, компотом, хлібним квасом.

4. Восени після збирання врожаю або рано навесні в садах зачищають штамби дерев від старої відмерлої кори і знищують виявлені кокони гусениць плодожерок, які розміщуються в тріщинах деревини або під корою для зимової діапаузи.

5. У період вегетації для знищення гусениці та метеликів плодожерок проводять блок обробок з 2 або 4 обприскувань. Кількість обробок залежить від кількості поколінь шкідника та від строку достигання плодів. У південних регіонах України яблунева плодожерка дає три покоління і для ефективного захисту яблуні роблять чотири і більше обробок. У північних, східних та західних районах проти цього шкідника достатньо трьох обприскувань. Залежно від строків достигання яблук обприскують у такому порядку: ранні сорти — відразу після цвітіння, до кінця травня (одноразово), осінні — відразу після цвітіння, до середини липня (триразово), пізні — відразу після цвітіння до кінця липня (чотириразово). Четверту обробку доцільно проводити в садах степової зони, в яких яблунева плодожерка дає друге і частково третє покоління. Інтервали між обробками становлять 12—14 днів залежно від чисельності шкідника та від втрати токсичності інсектицидів попереднього обприскування. Для кожної обробки дерев використовують один з інсектицидів: арріво, 25%-ний к.е. (1,5 мл/10 л води), шерпа, 25%-ний к.е. (1,5 мл/10 л води), сонет, 10%-ний к.е. (3—4 мл/10 л води).

6. Щоб запобігти зараженню дерев, до розпускання бруньок їх обробляють 3%-ною бордоською рідиною. В літній період крім обробки 1%-ною бордоською рідиною від хвороб, які спричиняють зараження плодів гнилями (парша, чорний рак), ефективні обробки дерев топсином-М, 70%-ний з.п. (норма витрати на зерняткових 10—20 г на 10 л води, а на кісточкових деревах 10 г на 10 л води), але останній фунгіцид не рекомендований для застосування в приватному секторі, а лише в громадському. Кількість обробок проти хвороб залежить, як зазначалося, від строків достигання плодів та від вологості вегетаційного періоду (при частих та проливних дощах їх кількість збільшується). За масового зараження дерев моніліальним опіком і плодів моніліальною гниллю доцільно зробити додаткове пізньоосіннє обприскування (по листках, уражених паршею, кокомікозом, клястероспоріозом) 3—4%-ним розчином залізного купоросу, 3%-ною бордоською рідиною або 5%-ним розчином сечовини.

Безумовно, дерева на сильнорослих підщепах неможливо старанно доглянути (обрізування, обприскування, збирання плодів) через їхню висоту, яка сягає 10—15 м. Щоб усунути цей недолік, такі дерева знижують, вкорочуючи центральний провідник.

І.В.Шевчук,
канд. с.-г. наук

…якісне насіння овочів та квітів від виробника: вагове та пакетоване, повнокольорові пакети різних розмірів (500 видів), насіння в профпакетах зарубіжних фірм. Видаємо документи. Купуємо та обмінюємо якісне насіння. Замовлення пересилаємо поштою, доставляємо до Києва. Для каталогів та кольорових плакатів від вас — великий конверт і три марки "Д".

О.А.Самарцева,
а/с 12, м. Луганськ, 91040,
тел./факс (0642) 46-63-01, 46-82-91, 52-42-52

…накладною платою: хвойні, вічнозелені, листопадні, квітуючі, для гірок, ліани, лілійники, канни, троянди, плодові, ягідні, екзотичні. Конверт.

С.В.Тимофєєва,
вул. Радянська, 2, с. Тернівка, м. Севастополь, 99716

…щорічно саджанці, чубуки комплексностійких сортів винограду, понад 80 сортів.

Олександр Миколайович Алексєєнко,
пр. Металургів, 76-а, кв. 28, м. Дніпродзержинськ, Дніпропетровська обл., 51928,
тел. (05692) 9-50-40

…троянди, тюльпани, нарциси. Кольоровий каталог у конверті замовника.

Поліна Олександрівна Козлова,
вул. Свідерського, 45, м. Бахчисарай, Крим, 98400,
тел. (06554) 4-43-98

…найдешевше насіння овочів та квітів в Україні: помідори (250), перець (60), баклажани (10), тютюн (7), фізаліс (5), кімнатні помідори (25), перець (20) та огірки; айстри (60), гладіолуси та багато ін. Каталог та пакет насіння безкоштовно у вашому конверті.

М.В.Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н, Чернігівська обл., 17461

…насіння шестидесяти сортів помідорів, шість зберігаються всю зиму, ультраранніх Ефемер, Чародій, огірків, перцю, радіоли, ехінацеї, росторопші, лаконосу. Конверт — каталог.

Б.П.Шпаковський,
пр. Відрадний, 6/1, кв. 100, м. Київ, 03061

…схеми-описи міні-молотилки снопів, кукурудзи, грунтообробної фрези, електрокосарки трави, картоплесортувалки, різноманітних електрозварювальних апаратів, траворізки, бурякорізки, міні-млина, сівалки овочів, міні-олійні, механізації на городі, деревообробного верстата, включення 3-фазного електродвигуна на 220 В на повну потужність без конденсаторів.

а/с 10, м. Городня, Чернігівська, 15100

…насіння квітів, овочевих, лікарських, пряних культур; помідорів — 400 сортів, бобових — 50, момордики — 2.ангурії — 2, огірків китайських довгоплідних — 3; лагенарії — 5.

О.І.Кулик,
с. Рубани, Охтирський р-н, Сумська обл., 42736

…високоякісний садивний матеріал гладіолусів кращих сортів зарубіжної та вітчизняної селекції на зріз.

Леонтій Кузьмич Глуменко,
вул. Транспортна, 1-б, м. Чернігів, 14010,
тел. (04622) 2-19-29

…іриси, гладіолуси, тюльпани.

Микола Іванович Якименко,
вул. Кірова, 7, с. Червоні Партизани, Носівський р-н, Чернігівська обл., 17130,
тел. (04642) 2-45-82

…актинідія, кизил, унабі, інжир, мурайя, аралія, стевія, п'ятипал, солодка, мирт, розмарин, левзея, вітекс, міріс духмяний, обліпиха безколючкова, гранат карликовий, троянди мініатюрні. Рослини лікарські, пряні, овочеві рідкісні, квіти садові та кімнатні, трави декоративні та ін. Всього близько 300 видів.

Лідія Іванівна Єлагіна,
вул. Шевченка, 239 29, м. Нікополь, Дніпропетровська обл., 53221,
тел. (05662) 3-37-54

…висилаю поштою та продаю вдома насіннєву картоплю смачних високоврожайних сортів вітчизняної та зарубіжної селекції.

Володимир Іванович Петренко,
с. Березова Лука, Гадяцький р-н, Полтавська обл., 37342

…агроном-виноградар пропонує чубуки, одно-, дворічні саджанці 130 комплексностійких сортів. Конверт — каталог.

Е.М.Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53

…аніс, фенхель, базилік, селера, салати, шпинати, сориз, цукрове сорго, чумиза, горох, кукурудза цукрова, рисова, соя, боби, маш, сочевиця, скорцонера, спаржеві горох, квасоля, перець, огірки, помідори, багаторічні цибулі, черемша, міріс духмяний, лагенарія, люфа, бамія, чуфа, стевія, артишок, квіти та ін. Саджанці лаванди, ехінацеї, шавлії, бальзаміну, кануфера, барбарису. Конверт — каталог.

А.А.Кокамбо,
вул. Р.Люксембург, 10-а, м. Красний Луч, Луганська обл., 94500

…перець Бел Гой і К^{O}, Колокол, Богатир та ін., чуфу, люфу, момордику, лагенарію (6 сортів), кавбуз, кавбудик, диньбуз, гарбуздиню, канталупу, скорцонеру, сою, вігну, чину, маш, цибулю широколисту та багатоярусну, жминду, сориз, іргу, гумі, йошту, барбарис, айву А, вишнечеремху; помідори ранні, суперранні, ліаноподібні, гігантські; стійкі до фітофтори. Каталог 500 найменувань.

В.П.Ярмольчук,
вул. Франка, 3, смт Рафалівка, Рівненська обл., 34371

…насіння помідорів (200): Ефемер, В.Висоцький, Лікувальний, для тривалого зберігання: Жираф, Шедевр 1, 2; перцю (10): Кристал, Йоланта, Ахотава, великоплідних гарбузів, чуфи, сорго, цукрової тростини, кавові боби, квасолі, сої, пряних; однорічних квітів. Картопля (30): Повінь, Божедар, Поліська рожева, Прієкульська рання, Світанок київський, Атлантик.

Г.В.Горін,
с. Локітка, Тлумацький р-н, Івано-Франківська обл., 78000

…насіння помідорів: Ефемер, Отрадний, Сєвєрянин, Лагідний, усі сорти Рудаса, Маслова, Тарасенка, для тривалого зберігання: Жираф, Рококо: перцю (10): Бел Гой, Обрій; огірків, кавбуза, великоплідних гарбузів, огіркової трави, квасолі спаржевої, рисової, сої; однорічних квітів. Картопля (40): Повінь, Кобра, Біла ніч.

В.Р.Пакус,
с. Локітка, Трумацький р-н, Івано-Франківська обл., 78000

…картопля Повінь, Слов'янка, Бела Роза, Червона шапочка, Морозник; стевія, корінь женьшеню. Мідний всадник. Фільтр для очищення водопровідної води. Міцелій грибів гливи, печериці, які можна вирощувати цілий рік. Насіння овочевих і квіткових культур, кольорові пакети для фасування насіння.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

…насіння помідорів; динь, огірків, перцю солодкого Бел Гой, Чарльстон, ніжність та кімнатного гіркого Конфетті (різнокольоровий); новинки баклажанів Робін Гуд (надранній), Меч Самурая (високорослий, довгоплідний надранній), Матросик (смугастий); Шоломниці байкальської та ін. Пакет насіння, каталог безкоштовно у вашому конверті.

Г.С.Мамченко,
а/с 100, м. Прилуки, 17500

…саджанці, чубуки винограду.

Юрій Васильович Кухарев,
вул. Калмикова, 17-24, м. Костянтинівка, Донецька обл., 85113,
тел. 2-12-76

…насіння суперурожайних іспанських сортів та кращих сортів вітчизняних колекцій помідорів, перцю, сої, стевії медової, лікарських рослин, рецепти ліків з них та ін. Заадресований конверт — каталог + насіння помідорів Лікувальні.

П.М.Олексюк,
вул. Київська, 12/188, м. Тернопіль, 46023

…насіння вітчизняних овочів та квітів від 15 коп. у міні-пакетиках, 20—50 коп. в кольорових. Від провідних зарубіжних фірм новинки та перспективні сорти. Гарантія якості та оперативність. Вигідний гурт. Пакети для насіння. Вагове насіння. Засоби захисту рослин. Конверт — каталог.

Анатолій Георгійович Авраменко,
вул. Маяковського, 12, м. Красногорівка, Мар'їнський р-н, Донецька обл., 85630,
тел. (06278) 2-35-20

…насіння овочевих, пряносмакових, малопоширених, лікарських рослин і квітів: помідори, квасоля спаржева і грибна, огіркова трава і грибна трава, жминда, галбрі, лагенарія, ангурія, тладіанта, циклонтера, огірдиня, вербена, чуфа та ін.

В.А.Делех,
Перемоги, 33-а, кв. 143, Кузнецовськ, Рівненська обл., 34400

…насіння жминди, шпалерних суниць: Диво, Триб'ют, Ва-банк (по 50 насінин); ківі, гранату, перцю: білого, фіолетового, "шоколадного" і гіганта (по 25 насінин у пакеті) — по 1 грн. пакет.

Олег Васильович Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин, Вінницька обл., 22100

…пропозиція, що змінить ваше життя! Сільським та міським жителям — реальна можливість мати заробіток до 50000 грн. на рік. Зацікавились? Заявка + конверт із з/а.

а/с 3 "Інфоком", смт Стара Вижівка, Волинська обл., 44400

...жоржини.

П.І.Бродович,
с. Красна, Надвірнянський р-н, Івано-Франківська обл., 78451

...інжир, банан, папайя та ін. екзотичні.

А.І.Мазуренко,
вул. Колгоспна, 32, м. Вінниця,
тел. 27-04-77

...гладіолуси. Кращі сорти на зріз. Дешево. Конверт — каталог.

Н.П.Вітковська,
с. Левків, Житомирський р-н, Житомирська обл., 12405,
тел. (0412) 49-13-72

...голландське насіння: морква рання та пізня, буряки столові, редиска тритижнева, капуста білоголова, червона, цвітна, огірки бджолозапильні, самозапильні та з жіночим типом цвітіння (Наташа, Атлантіс, Паркер, Аякс, Маринда, Матильда, Кріспіна, Пасадена та ін.), помідори ранні, пізні, середні, високорослі й кущові, селера, цибуля-порей, петрушка кучерява, листкова, коренева, редька чорна зимова, кабачки цуккіні, квіти. А також вітчизняне та аматорське насіння овочів і квітів. Цибулини гладіолусів, лілій, фрезій, бегоній, бульби жоржини та багато іншого. Каталог надсилається безкоштовно в заадресованому конверті з маркою замовника. Ціни доступні, система знижок. Оплата після отримання насіння.
а/с 87, м. Київ-170, 03170

...новинки сезону — екзотичні новосели з Китаю: Білий огірок — неперевершений за смаковими якостями, врожайністю та товарним виглядом, а також насіння дайкону Червоне серце. Це один із найоригінальніших сортів дайкону. Виведений у Китаї. Плоди зелено-білі зверху і червоні всередині. М'якуш соковитий відмінного напівгострого смаку. Містить багато солей і вітамінів. Широко застосовується як жовчогінний засіб. Стимулює роботу шлунка і кишківника, зменшує холестерин у крові, лікує печінку і нирки, має велику цілющу силу. Пропоную брошуру "Все про дайкон".
а/я 103, вул. Шевченка, 8, м. Ківерці, Волинська обл., 45200

...понад 200 сучасних сортів гладіолусів, новинки і суперновинки, лілійники, іриси та ін. культури. Каталоги у вашому заадресованому конверті.

Н.В.Крамарова,
а/с 42, м. Луганськ, 91042

...гладіолуси, іриси, лілійники, лілії. Багато новинок. Конверти — каталоги.

В.Ф.Трошкін,
пров. Тітенка, 1, м. Васильків, Київська обл., 08606

...насіння помідорів (60 сортів), садивну картоплю (13 сортів). Навесні саджанці смородини (10 сортів), малини (7 сортів). Розсаду суниць вітчизняної і зарубіжної селекції. Каталог з умовами перешлю у вашому заадресованому конверті.

Тетяна Павлівна Роздобудько,
вул. Дубровицька, 10, кв. 51, м. Київ-114, 04114,
тел. (044) 432-97-54

...допомогу в пошуку рослин. Список висилається безкоштовно у вашому конверті.

О.І.Болотських,
Банк даних колекціонерів рослин, а/с 17, м. Київ, 02105

...реалізуємо декоративні рослини.

О.І.Болотських,
а/с 17, м. Київ, 02105

...саджанці тамариксу, багаторічні флокси, айстри, фізостегію, традисканцію, ромашку, ехінацею, декоративнолистяні канни, кислицю, лілії та інше.

Ніна Олексіївна Сергієнко,
вул. Андрющенка, 66, м. Старобільськ, Луганська обл., 92700

...цілорічно насіння. Висока якість, низькі ціни. Конверт — каталог.

Ю.В.Жахалов,
МРГ "Майдан", с. Верещиця, п/в Старичі, Яворівський р-н,
Львівська обл., 81052

...сучасний вулик-дупло Василя Палія: максимум меду та мінімум догляду! Інформація безкоштовна. Надсилайте конверт.
а/с 3961-Д, м. Львів, 79040

...насіння помідорів (200), перцю (40), огірків (30), гарбузових (30), айстр (35). Конверт — каталог.

В.Й.Побережнюк,
с. Селище, Літинський р-н, Вінницька обл., 22307

...брошуру "Вода "горить" і гріє дім" (7 грн.)
а/с 4, Тараща, Київська, 09500

...саджанці гумі, жимолості, крондалю, ожини та агрусу безколючкового, малини жовтої та чорної і т.д. Декоративні кущі: вейгелу, дейцію, форзицію та ін. Конверт — каталог.

М.М.Француз,
с. П'яновичі, Самбірський р-н, Львівська обл., 81450

...зааненські кози, козенята у лютому.

Любов Трофименко,
вул. Нагірна, 26, с. Садки, Кременчуцький р-н,
Полтавська обл., 39764

...гладіолуси, тюльпани, іриси. Конверт — каталог.

Є.І.Вакулін,
с. Голубівка, Новомосковський р-н,
Дніпропетровська обл., 51230

...лілії, тюльпани — цибулини і вагові дітки; гіацинти, крокуси, нарциси, іриси, лілійник, ліатрис, троянди. Конверт — каталог.

Зінаїда Кузьмівна Глуменко,
вул. Щорса, 20, с. Кожанка, Фастівський р-н,
Київська обл., 08550,
тел. (04465) 43-9-11

...саджанці: штамбової малини Крєпиш (росте "деревцем", не потребує шпалери, не "повзе"); ремонтантної малини Геракл (встигає достигнути до морозів); нехворіючого борошнистою росою агрусу (включно Безколючковий); хворобостійкої чорної смородини (Екзотика, Легенда та ін.); надранньої ягоди жимолості (Золушка, Медведиця); лимонника, актинідії, кизилу; калини Садової-1; безколючкової ожини Торнфрі; гумі, хеномелеса; ожиномалинового безколючкового гібрида Логанберрі; надраньої (липень) безколючкової великоплідної обліпихи Київський янтар. Укорінені у землесуміші саджанці; високорослих канадських буяхів Ранкокас (висотою до 1,5 м); садової американської великоплідної журавлини Стівенс; брусниці Корал. Розсада суниці: кращої ранньої — Лоремі, Кент; середньої — Корона, Вебеніл; посухостійкі — Маршалл; суницемалини — Веденсвіл—7; землеклуніки — Бірюлівська; гігантів — Чомора Турусі, Гігантелла; ремонтантної — Женева; нейтрального дня — Триб'ют. Насіння: вігни (стручки до метра): солодкого американського спаржевого гороху (стулки їстівні, без пергаменту). Різне: дернина газонної трави мітлиці пагоноутворюючої (на потребує скошування, захищає насадження від посухи і морозів); Чайний гриб (отримаєте корисний смачний напій); живці голландських сенполій; вермикуліт; саджанці кімнатної лікарської рослини Золотий вус (дихоризандра). Маточне поголів'я червоного каліфорнійського черв'яка; магнітна воронка (омагнічення води); чорний кремній (кремнієва — бактерицидна і лікувальна вода); стимулятори — Епін, ТУР; Неоселен.

Галина Аркадіївна Соколова,
б-р Слави, 6, кв. 119, м. Дніпропетровськ, 49100

...насіння квітів: однорічних — іпомеї, скабіози, петунії, кларкії, антиринуму, геліхризуму та ін.; багаторічних — ехінацеї, фізостегії, рудбекії, ромашки жовтої і білої, ліхнісу, дзвоників, гайлардії, мальви та ін.; овочевих і лікарських; садивний матеріал картоплі — Адретта, Бородянська рожева.

Н.А.Коменда,
вул. Володимирська, 42, с. Забороль, Луцький р-н,
Волинська обл., 45623

...окуляри-тренажери "Relax" для відновлення зору (для водіїв, комп'ютерні); магнітно-масажні устілки для рефлексогенних зон ноги людини, що пов'язані з усіма її органами; масажуючи стопу, Ви тренуєте й зміцнюєте свій організм.
Тел. (044) 476-08-84 (з 8 по 9 год.)

... інкубаційні та харчові перепелині яйця, молодняк, тушки перепелів, стелажі для утримання (250 гол.), інкубатор для курячих та перепелиних яєць, фазани, перепелиний послід.
Тел. (044) 431-75-98
E-mail: senenkov@svitonline.com.ua

Якщо ви бажаєте розмістити оголошення

на сторінках нашого журналу, вам необхідно переказати на розрахунковий рахунок *№ 26008209802168 в Печерському відділенні Укрсоцбанку м. Києва, МФО 322090, код 25662848* за кожне слово, враховуючи адресу і прізвище, по 2 грн. 50 коп. Квитанції переказів і текст оголошення надсилайте до редакції. Друкується через три місяці після оплаченого та надісланого до редакції оголошення.
Рекламний відділ
журналу "Дім, сад, город"

КНИГИ — ПОШТОЮ

Суперпропозиція!

4 книжки за 9,00 грн.

Замовте будь-які 4 книжки на вибір всього за 9,00 грн. і отримайте каталог «Книгоноша. Весна – літо 2002» в подарунок!

Помічники, яким можна довіряти. — *24 с.*
У нелегкій домашній праці вам допоможуть звичайні рослини. Картопляне лушпіння виведе накип, часник позбавить плісняви, чай – неприємного запаху риби чи цибулі тощо. Це справжні рослини-маги, корисні, нешкідливі для здоров'я, які до того ж завжди під рукою.

Садово-городня аптека. — *32 с.*
За поданими у книзі таблицями ви зможете правильно підібрати мінеральні добрива, використати хімічні, біологічні та народні засоби для боротьби зі шкідниками, хворобами і бур'янами, приготувати різноманітні пастки для шкідників, захистити овочі, фрукти, квіти та декоративні рослини й підвищити їх врожай.

Правила дорожнього руху. — *64 с.*
Найновіше зібрання містить усі зміни й доповнення останнього часу. Крім того – дорожні та розпізнавальні знаки, дорожня розмітка, номерні знаки України та інших держав, перелік порушень та відповідні стягнення.

Церковні пісні. — *60 с.*
Збірка церковних пісень кишенькового формату. В ній зібрані молитовні пісні до Христа, Богородиці, різних святих, псалми, похоронні пісні, колядки, пісні до різних релігійних свят тощо.

Путрамент Е.
Страхи в Бесалі: Повість. — *142 с.*
Іноді 9 днів варті цілого життя. Низка загадкових вбивств і нібито незрозумілих співпадінь приховує жахливі таємниці акторського середовища, в якому головному герою цього захоплюючого детектива, скромному службовцеві пану Соболю випало провести свій відпочинок.

Єфімов Л.
Детективи: Кримінальні повісті. — *192 с.*
13 гостросюжетних кримінальних повістей, в основу яких покладені гучні судові процеси останніх років. Реальні жахливі події, майстерний літературний виклад та неймовірне авторське вміння психологічного заглиблення у душу найнебезпечнішого злочинця не залишать байдужими шанувальників детективного жанру.

Малик В.
Чумацький шлях. — *236 с.*
Дія роману відбувається у XVIII сторіччі. Реальні історичні події переплелися з хитромудрою вигадкою історичного детективу. В далеку дорогу вирушає чумак і не знає, які смертельно небезпечні пригоди чекають на нього. Тут і зустріч з Катериною II та князем Потьомкіним, і татарський полон, і війна з турками. А вдома ж залишилася кохана, якій лиха доля готує не менш небезпечні випробування.

Нестайко В.
Неймовірні детективи: Кримінальні повісті. — *175 с.*
Загадкові злочини, копіткі розслідування, бійки, погоні, містичні явища, таємничий Барабашка... Чи вдасться детективам розплутати неймовірні інтриги та пояснити те, перед чим безсила навіть сучасна наука. Ці гостросюжетні напружені повісті однаково сподобаються як юним читачам, так і їхнім батькам.

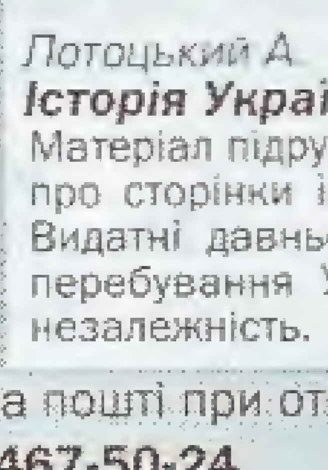
Завдання для кмітливих і допитливих. — *64 с.*
Цікаві загадки, чудові вікторини, логічні та веселі ігри для підростаючих ерудитів допоможуть школярам глибше пізнати світ, розвинути логічне мислення, фантазію, навчитися аналізувати, розширити світогляд. До всіх завдань подано відповіді.

Керол Л.
Аліса в Країні чудес. — *48 с.*
Ліндгрен А.
Малий і Карлсон, що живе на даху. — *48 с.*
Дві чудові книжки-перлини світової класичної літератури для дітей подарують дітлахам незабутні хвилини радості з веселим Карлсоном і Малюком, чарівну подорож з допитливою дівчинкою Алісою до країни Чудес.

Гуцало Є.
Діти Чорнобиля. — *104 с.*
Людство пережило атомну катастрофу. Нічого страшного не сталося? Ростуть діти – кує, лічить їм життя чорнобильська зозуля. Буяють стронцієвим цвітом українські села. Нічого не сталося? Класик сучасної української літератури малює тихі пасторалі на тлі ядерного реактора. Моторошна антиутопія й наша повсякденна реальність – що страшніше?

Лотоцький А.
Історія України для дітей. — *256 с.*
Матеріал підручника представлено у формі захопливої розповіді про сторінки історії України від часів Київської Русі до XX ст. Видатні давньоруські князі, славнау епоха Козаччини, період перебування України під ярмом інших держав, боротьба за незалежність.

За переказ грошей вам потрібно буде сплатити на пошті **4,5 %** від суми замовлення. Оплата на пошті при отриманні книжок.
Наша адреса: **«Книгоноша», а/с 110-ДС, м. Київ-71, 04071, тел. /044/467-50-24**

КНИГОНОША
www.greenpes.com

Останній номер журналу "Наш дім" у 2002 році!

Шостий номер названого видання побачило світ на початку листопада поточного року. Тут наведені надзвичайно цікаві проекти сучасних котеджів, поради щодо їх будівництва і облаштування. Зокрема, подані сучасні розробки приватних будинків, виконані кандидатом архітектури С.Б.Зиміною.

Сподіваємося, що читачів зацікавить стаття про перспективні способи будівництва, яка підготовлена директором підприємства "Збірні будинки" О.О.Грищенко.

Усе є ліки, і все є отрута, важлива лише міра — такий лейтмотив статті "А що є у вашому домашньому барі?"

Особливої уваги для любителів майструвати заслуговують креслення щодо самостійного виготовлення меблів.

На прохання читачів у номері знову є рубрики "Поради господині" та "Поради господарю", де дається багато корисних порад щодо ведення домашнього господарства. Наш журнал — для всієї родини!

Передплатний індекс журналу 74 453. Вартість передплати на 12 місяців у 2003 році сприймається передплатниками як справедливою — всього 14 грн. 16 коп.

Вигідно передплатити комплект журналів "Дім, сад, город" і "Наш дім". Передплатний індекс 21 871. Обов'язково вирішуйте на свою користь! Однак відомо: найцінніше, що потрібно для професійного будівництва та сучасного облаштування Вашого Дому — це інформація! Її ви знайдете, за словами читачів, у "Нашому домі"!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ журнали

"КАРТОПЛЯР" (індекс - 22671) та **"Агро-Світ УКРАЇНИ"** (індекс - 48355)

- порадники для фермерів, дачників, картоплярів, садівників, городників, тваринників, пасічників, домогосподарок, спеціалістів села та переробної галузі

"ВЕТЕРИНАРНУ ГАЗЕТУ" (індекс - 35069)

- поради з годівлі, утримання та лікування тварин, птиці, бджіл та риби, а також господарювання — в домі, саду та на городі

Книга — поштою (післяплатою)

Корова в господі. **Ціна — 4 грн.**
Вирощування і розведення курей. **Ціна — 4 грн.**
Вирощування і розведення індиків. **Ціна — 2 грн.**
Кінь у присадибному і фермерському господарстві. **Ціна — 4 грн.**
Присадибне бджільництво. **Ціна — 4 грн.**
Сорти картоплі. **Ціна — 3 грн. 50 коп.**
Кролі в господі. **Ціна — 2 грн.**
Хутрові звірі. **Ціна — 2 грн.**
Присадибне рибництво та любительське рибальство. **Ціна — 4 грн.**
Виготовлення ковбас та м'ясних продуктів. **Ціна — 4 грн.**
Технологія переробки риби. **Ціна — 4 грн.**
Присадибне свинарство. **Ціна — 2 грн.**
Переробка молока, приготування молочних продуктів у домашніх умовах. **Ціна — 4 грн.**
Коза в господі. **Ціна — 2 грн.**
Вичинка, фарбування шкур. **Ціна — 2 грн.**
Вирощування і розведення качок. **Ціна — 2 грн.**
Вирощування і розведення гусей. **Ціна — 2 грн.**
Шиншила. **Ціна — 2 грн.**
Картопля на вашому городі. **Ціна — 3,5 грн.**

Замовити книги можна за адресою: ***03151, м. Київ, вул. Донецька, 30, редакція "Ветеринарна газета" або по тел. (044) 243-39-19, 243-38-22.***

ЦЕНТР ПОСЛУГ «ДІМ, САД, ГОРОД»

Відділ "Книга-поштою" пропонує:

Добірки журналів : "Квіти України" за 2001 р., 10 шт. — 15 грн. за 2002 р.,12 шт.— 22 грн.; "Дім, сад, город" за 2000 р., 10 шт. — 15 грн.; "Дім, сад, город" за 2001 р., 12 шт. — 18 грн.; 2002 р. 12 шт. —18 грн.; "Туризм сільський зелений" та "Чумацький шлях", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Будьмо здорові", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Наш дім", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Пасіка", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; "Виноград. Вино", 10 шт. за різні роки — 15 грн.; дитячий "Яблунька", 10 шт. — 15 грн. Ціни без вартості пересилки.

Книги (ціни в гривнях, враховуючи пересилку):

1. Е.Констянтинова. "Флоксы" — 30 грн.
2. Е.Немова." Дизайн вашего участка"—30 грн.
3. "Ландшафтная архитектура вашего сада" — 55 грн.
4. "Цветы в вашем саду" — 55 грн.
5. "Ваш огород" — 55 грн.
6. "Альпинарий и водоем" — 55 грн.
7. Г.Янтра "Цветы в вашем доме". Опис 600 видів кімнатних рослин. 500 кольорових іл., 38 табл. — 100 грн.
8. "Все о комнатных растениях. Руководство для любителей комнатных цветов и растений". Опис, агротехніка, поради з догляду. 318 стор. та ілюстрацій — 70 грн.
9. В.Воронцов. "Луковичные цветы" — 45 грн.
10. "Ваш сад. Практическая энциклопедия садовода и цветовода". 346 с. — 70 грн.
11. "Сад и огород. Практическая энциклопедия огородника и садовода" — 70 грн.
12. "Сделай это сам" — 70 грн.
13. "Ваш дом" — 70 грн.
14. Подарункове видання "Прекрасный сад из вьющихся растений" — 68 грн.
15. М.Бескаравайная. "Клематисы" — 30 грн.
16. Г.Лысянский, Г.Ладыгина. "Тюльпаны"— 30 грн.
17. Б.Кузычев и др. "Гладиолусы" — 30 грн.
18. М.Успенская. "Пионы" — 30 грн.
19. Г.Порубиновская "Пальмы" — 30 грн.
20. Д.Семенова "Кактусы и другие суккуленты в доме и саду" — 25 грн.
21. Б.Макуни, Т.Клевенская "Сенполии" — 30 грн.
22. Н.Ширяева "Узамбарские фиалки" — 30 грн.
23. Е.Немова "Дизайн вашего участка" — 30 грн.
24. М.Киреева "Лилии" — 30 грн.
25. Н.Ипполитова "Пионы" — 25 грн.
26. З.Клименко "Розы" — 30 грн.
27. Л.Улейская "Вертикальное озеленение" — 30 грн.
28. В.Воронцов "Комнатные растения. Руководство по уходу" — 30 грн.
29. Н.Петренко "Весенние цветы в саду" — 20 грн.
30. Б.Лисянский, Г.Ладыгина "Гладиолусы" — 30 грн.
31. Жю Ба "Как сушить цветы и составлять букеты. Материал, техника высушивания, аранжировка" — 45 грн.
32. "101 идея составления букетов". Практичні поради по аранжуванню квітів — 45 грн.
33. Серія "Зелений доктор" Енгельберт Кьоттер "Комнатные растения. Диагностика болезней". Опис 100 найпоширеніших кімнатних рослин. 88 с. — 40 грн.
34. Д-р Д.Г.Хессайон "Все об аранжировке цветов" — 30 грн.
35. Д-р Д.Г.Хессайон "Все о декоративных деревьях и кустарниках" — 30 грн.
36. Д-р Д.Г.Хессайон "Все о розах" — 30 грн.
37. Д-р Д.Г.Хессайон "Все о луковичных" — 30 грн.
38. Д-р Д.Г.Хессайон "Все об овощах" — 30 грн.
39. Д-р Д.Г.Хессайон "Все о комнатных растениях" — 30 грн.
40. Д-р Д.Г.Хессайон "Все о газоне" — 30 грн.
41. Д-р Д.Г.Хессайон "Все для сада своими руками" — 30 грн.
42. Д-р Д.Г.Хессайон "Все о цветах в вашем саду" — 30 грн.
43. Д-р Д.Г.Хессайон "Все об альпинарии и водоеме в саду" — 30 грн.
44. Д-р Д.Г.Хессайон "Все о саде, за которым легко ухаживать" — 30 грн.
45. Э.Дайзер "Цветы на балконе и террасе" — 45 грн.
46. Т.Ньюбери "Все о планировке сада" — 35 грн.
47. Г.Янтра "Цветущий сад" — 45 грн.
48. "Энциклопедия комнатного цветоводства" — 75 грн.
49. Е.Зайцева-Туснова. "Тюльпаны" — 30 грн.

Адреса для замовлень: 02002, м.Київ-2, а/с 208, Центр послуг "Дім, сад,город"

НОВИНИ АГРОТЕХНІКИ

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48740

"Новини агротехніки" – спеціалізований журнал про сільськогосподарську техніку, її ринок, експлуатацію, сервіс, зокрема:

про міні-техніку, її техніко-експлуатаційні характеристики, ціни, поради, як нею працювати, як обслуговувати й ремонтувати.

А також:

поради, як самотужки виготовити міні-трактор, мотоблок та різне причандалля, як ним працювати на невеликих земельних ділянках; креслення таких саморобок.

Передплата з будь-якого місяця
Передплатна ціна на один рік – 20грн. 94 коп.

Запрошуємо відвідати спеціалізовану виставку-ярмарок "Дім, сад, город",

яка відбудеться з 16 по 19 січня 2003 року у приміщенні Київського Палацу дітей та юнацтва (*Київ, вул.Січневого Повстання, 13, станція метро "Арсенальна"*)

Організатор — редакція журналу **"Дім,сад,город"**. Щодо участі у виставці-ярмарку звертатись за тел.: (044) 552-94-60, 552-90-45.

Вхід на виставку безкоштовний.

- На виставці реалізовуватиметься насіння овочевих культур, лікарських рослин,саджанці, добрива, біостимулятори росту, засоби захисту рослин, укривний матеріал для теплиць та відкритого грунту.
- Будуть виставлені зразки перспективних сортів плодових культур, винограду, малопоширених садово-городніх рослин.
- Відвідувачі зможуть придбати продукти бджільництва, корми та ліки для домашніх тварин, журнали та літературу з питань городництва, садівництва, виноградарства, бджільництва, охорони здоров'я за редакційними цінами.
- У період виставки також буде проводитись розпродаж сільгосптехніки та садово-городнього інвентаря зі знижкою, інструменту тощо.
- Надаватимуться консультації досвідченими фахівцями.
- На виставці будуть вручатися призи переможцям конкурсів журналу "Дім, сад, город" за 2002 рік.

Спеціалізовані виставки-ярмарки:

"Зелений ярмарок" 28.01-2.02
Київ Київський планетарій

"Зелений ярмарок" 6.02-9.02
Кіровоград ПК ім. Компанійця

"Зелений ярмарок" 13.02-16.02
Кривий Ріг ПК Металургів

"Зелений ярмарок" 26.02-1.03
Запоріжжя ПК Дніпроспецсталь

"Весняна садиба" 10.03-13.03
Київ Палац спорту

Баня-2003 10.03-13.03
Київ Палац спорту

"Дачник" 20.03-23.03
Донецьк

"Саджанці-2003" 2.04-5.04
Київ Київський планетарій

"Ландшафт-Україна-2003" 23-26.04
Київ Палац спорту

"Розсада-2003" травень
Київ Київський планетарій

Оргкомітет: 01103, Київ, б-р Дружби народів, 28, оф 724 ТОВ "Вибір"
тел.: 536-03-91, тел./факс: 239-10-00, http://www.vybir.kiev.ua, e-mail: info@vybir.kiev.ua

Погода у грудні

Характерною ознакою першого календарного місяця зими є дальше зниження температури повітря порівняно з листопадом і збільшення кількості днів з хуртовинами. У грудні найкоротші дні, але з третьої декади починається поступове збільшення світлого дня.

Середня місячна температура повітря становить 0—5° морозу, в Автономній республіці Крим — близько 2° тепла. На більшій частині території, крім південних і західних областей, відбувається перехід середньодобової температури через мінус 5°С у бік зниження.

Абсолютний мінімум температури повітря, за даними спостережень упродовж останнього століття, становить 24—36° морозу, а в районі Карпат — до мінус 40°, у південних областях мінус 20—28°, у прибережних районах Криму — 12—19° морозу.

Абсолютний максимум температури сягає 10—18° тепла, а на крайньому півдні України +23°С.

Середня місячна кількість опадів коливається в межах 34—47 мм, а в Карпатах, Закарпатті і на півдні Криму — 60—125 мм.

На більшій частині території утворюється сталий сніговий покрив. У південних областях він час від часу руйнується. Сніговий покрив добре захищає озимі культури і багаторічні трави від негативного впливу низьких температур; 5—7-сантиметровий шар снігу створює різницю в температурі на поверхні снігу і грунту до 10°С. У грудні зростає повторюваність ожеледиці, особливо в районах Лівобережжя.

Якою очікується погода в грудні поточного року? За довготерміновим прогнозом, опрацьованим у відділенні "Агроресурси" Інституту гідротехніки і меліорації з допомогою методів математичної статистики при аналізі спостережень за гідротермічним режимом в минулому столітті, перший зимовий місяць прогнозується помірно холодним з від'ємною тепловою аномалією, яка коливатиметься в межах мінус 0,2—1°С. Проте порівняно з минулим роком перший місяць зими у поточному році виявиться на 4—5°С теплішим. Завдяки цьому кількість холодних днів компенсуватиметься хвилями тепла з суттєвим підвищенням температури у денні години.

Місячна кількість опадів на більшій частині території не перевищуватиме 70—80% норми. Тож за кількістю опадів грудень прогнозується посушливим. Передбачається, що більше снігу у грудні випаде у поліській зоні (див таблицю).

Прогноз середньомісячної температури повітря і кількості опадів у грудні 2002 р.

Область	Температура повітря, °С	Відхилення від норми, °С	Опади, мм	% до норми
АР Крим	1,7	-1,0	42	89
Вінницька	- 2,6	- 0,3	36	88
Волинська	- 2,2	- 0,3	41	98
Дніпропетровська	- 2,5	- 0,6	40	82
Донецька	- 3,3	- 0,8	51	86
Житомирська	- 2,9	- 0,2	44	96
Закарпатська	- 1,3	- 0,5	93	113
Запорізька	- 1,5	- 0,8	49	92
Івано-Франківська	- 2,2	- 0,2	46	112
Київська	- 3,0	- 0,4	37	80
Кіровоградська	- 2,7	- 0,6	39	87
Луганська	- 4,1	- 1,0	46	87
Львівська	- 1,9	- 0,4	42	88
Миколаївська	- 1,0	- 0,5	41	95
Одеська	- 0,5	- 0,5	36	88
Полтавська	- 3,6	- 0,6	41	77
Рівненська	- 2,7	- 0,5	45	110
Сумська	- 4,3	- 0,3	42	81
Тернопільська	- 2,1	- 0,2	41	93
Харківська	- 4,0	- 0,6	45	86
Херсонська	- 0,3	- 0,7	35	88
Хмельницька	- 2,6	- 0,1	38	84
Черкаська	- 2,8	- 0,4	34	71
Чернівецька	- 2,4	- 0,5	41	111
Чернігівська	- 3,8	- 0,3	42	81

Прикмети, що вказують на зміну погоди у грудні

- Хмари рухаються проти вітру — вірна ознака близької негоди.
- Блимають зорі — незабаром погіршиться погода й посилиться вітер.
- Вікна "плачуть" — на послаблення морозу й відлигу.
- Перед відлигою шкіряні речі стають гнучкими і м'якими.
- Якщо дим стелеться по землі, чекай поганої, нестійкої погоди.

- Чистий блакитний колір неба взимку — ознака стійкої ясної та морозної погоди.

Частими погодними явищами у зимові місяці і, зокрема, у грудні є іній і паморозь. Як розділяти ці поняття між собою?

Іній з'являється вночі, при ясному небі, безвітряній погоді і температурі нижче нуля; лягає тонким шаром, переважно на рівні предмети (поверхню землі, дахи), вдень зникає.

Паморозь утворюється частіше при невеликому морозі (від мінус 1 до мінус 5°C) під час дощу чи мряки, при сильному вітрі з туманом; може також утворюватись під час сильного туману при помірних морозах (мінус 10—20°) і дуже сильних — до мінус 40 градусів.

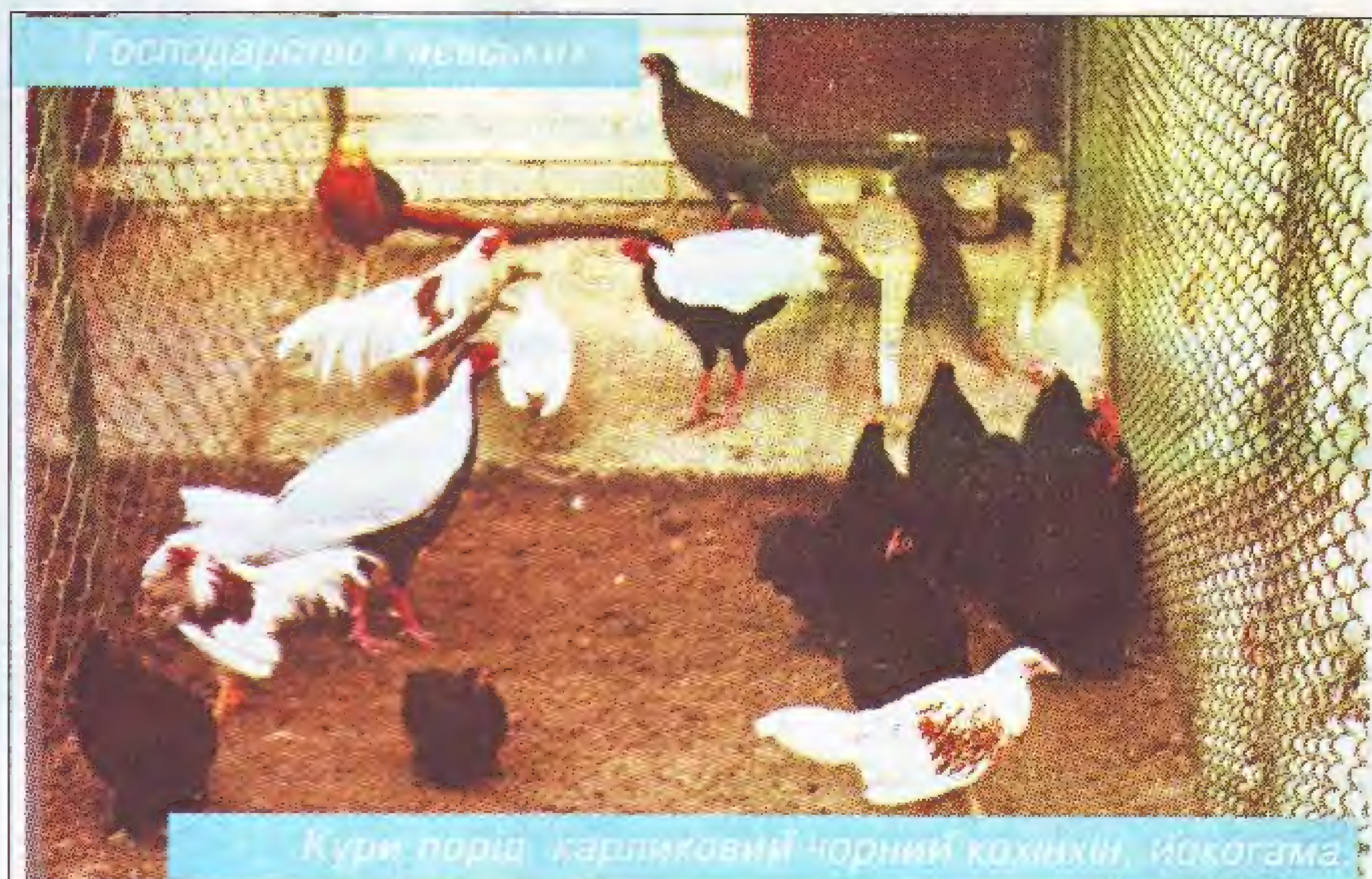
- Якщо вночі з'явився іній — вдень сніг не випадатиме.
- Паморозь — передвісниця снігопаду.
- Ожеледь, снігова "крупа" — ознака скорої відлиги.
- Місяць яскравий — на ясну погоду, блідий, огорнений серпанком — на сніг.
- Якщо вночі або рано-вранці при слабкому вітрі чи штилі йде сильний сніг, опівдні встановиться ясна сонячна погода.
- Навкруг сонця чи місяця з'являються райдужні кола — найближчої доби погода погіршиться.
- Якщо снігопад припиниться після полудня або ввечері без прояснення неба, на завтра чекай знову снігопаду.
- Грім взимку — на великий сніг.

Добрим провісником зміни погоди у грудні є поведінка зимуючих птахів.

- Ворони влаштовують у небі "хороводи" — на снігопад.
- Сорока літає поблизу житла й лізе під стріху — буде завірюха.
- Граки в'ються високо зграями і стрімко спускаються на землю — буде снігопад; кружляють над гніздами, то сядуть, то знову злетять — перед негодою.
- Галки збираються великими зграями і дуже кричать — на ясну погоду й мороз.
- Синиці починають зранку пищати — вночі буде мороз, а ховаються під дах — на хуртовину.
- Сова кричить — холод віщує.

В.М.Просунко,
канд. геогр. наук

Вихідні дні 5—6 жовтня 2002 р. були по-осінньому похмурі і непривітні. Але ні прохолодний вітер, ні дрібний дощ не могли затьмарити піднесеного настрою відвідувачів виставки, яка відбулася у парку Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

Господарство Гаєвських

Кури порід карликовий чорний кохінхін, йокогама

Кури породи кохінхін білий карликовий

Кури породи орпінгтон палевий

У короткому інтерв'ю з кореспондентом журналу "ДСГ" Президент Всеукраїнської національної федерації аматорів усіх видів птахів Федір Федорович Ковтун повідомив, що, незважаючи на скрутні матеріальні умови і відсутність державного фінансування, в Україні силами аматорів здійснюється велика робота щодо зберігання традиційних порід і поширення нових, які характеризуються високими декоративними та господарськими якостями. Для прикладу він продемонстрував голубів породи Мастюк

Репортаж з виставки

польський або Пурцель. Остання назва натякає на схожість красивого птаха з витонченою порцеляновою статуеткою. Це дуже давня порода, яка поширена у Львівській області, має спокійний характер, привабливу зовнішність і невибаглива. Їх легко утримувати у вольєрі та на спеціально обладнаному балконі. (Господарка голубів Ліда Ковтун, учениця 10-го класу школи № 500).

Справжньою окрасою виставки були кури: велетні і карлики в розкішному пір'ї або вкриті пухом, який нагадує густе хутро.

Одна з найвищих оцінок була присуджена господарству Валентина та Ігоря Гаєвських з Козятина, що на Вінниччині. Птиця випещена й чистопорідна. Поряд з великими пишними орнінгтонами, які палали у світлі похмурого дня наче величезні апельсини, карликові птахи різних порід видавалися пухнастими іграшками. Фантастично розфарбовані фазани доповнювали колекцію.

У нашій розмові Валентин Іванович повідомив, що тримає птахів на будь-який смак: для господарської користі і для душі. Для любителів великої птиці чудово підійдуть орнінгтони. Це порода дуже декоративна, їй властиві природні господарські якості. Кури спокійні, добре їдять будь-який корм і швидко набирають масу. У віці 7 місяців маса курочок досягає 4,5 кг, а півників — 5,5 кг. Тушка м'ясиста і компактна, м'ясо ніжне й смачне. Орнінгтони добре несуться, добре насиджують і вирощують пташенят.

Власникам невеликих земельних ділянок Валентин Іванович рекомендує тримати карликового птаха. Ці кури мають надзвичайно декоративний вигляд, який задовольняє найвишуканіші вимоги любителів. Крім того, вони дуже економні в годуванні і добре розмножуються. Карликові курочки зарекомендували себе чудовими квочками, які турботливо доглядають своїх численних діток. Курчата швидко відгодовуються і до осені виростають до забійної маси. М'ясо карликового птаха має чудові смакові якості і придатне для будь-якої кулінарної обробки.

Особливу цінність карликові птахи мають для дачників, які зимують у місті. Племінне стадо таких курей чудово перезимовує на балконі, до того ж потішить дбайливих господарів свіжими яйцями.

Окрім курей, на виставці були представлені водоплавні птахи: різні породи качок і холмогорські гуси.

Наближаючись до майданчиків з клітками дрібних сільськогосподарських тварин, відвідувачі були приємно подивовані, побачивши в одній з кліток крихітних симпатичних поросят, які мирно пощипували траву та листя чагарника. Карликову в'єтнамську свинку називають ще трав'яною свинкою. Ця порода дуже рідкісна в Україні і не багатьом довелося її бачити. Як свідчить сама назва, ці тваринки поїдають багато трав'янистого корму. Протягом літа їх можна годувати конюшиною, люцерною або бур'яном з городу, додаючи невелику кількість зерна й коренеплодів. На зиму необхідно заготовляти сіно, яке свинки їдять з великим задоволенням. Їхній кишківник пристосований для перетравлювання грубого корму і має великий об'єм, що пояснює другу назву "вислочеревна". Свинки дуже швидкоплідні. Вже у три місяці вони придатні для розведення .

П.Т Гарячий з гусаком Холмогорської породи

У 4—5 місяців тварини взагалі мають забійну масу 35—40 кг. За утримання протягом року маса збільшується до 60—70 кг. Вони нарощують багато жиру, що надає їм вельми своєрідної зовнішності.

В'єтнамські свинки зручні для розведення і в невеликих господарствах. Однак молодняк цієї рідкісної породи дорогий. А шкода. Незаможні люди, які влітку живуть у селі, охоче утримували б цю корисну тварину. До речі, ці свинки майже не риють землю, дуже ласкаві й розумні. Їх можна утримувати просто у дворі, як, скажімо, собачок.

На виставці надали певної уваги кролям. Поміж різноманітних порід особливе зацікавлення викликали величезні бурі фландри, які поважно лежали у своїх клітках. Більшість кролівників — жінки. Завдяки турботі та невтомній їхній праці ці велетні у сім місяців досягають 7—8 кг. Привертала до себе увагу щедра доброзичливість господарів, готовність дати пораду, поділитися будь-якою інформацією. Дивишся на цих здорових, випещених кролів і розумієш , що не таємниці розведення, а працьовитість і самовіддана праця є запорукою успіху.

Неабияку увагу відвідувачів привертали до себе карликові декоративні кролики. З-поміж них не виділялися ніякі певні породи, але кожна тварина була своєрідна і приваблива.

Швидко закінчилася виставка. Шкода було залишати затишні алеї НЕНЦу, які на короткий час були заселені екзотичними тваринами і птахами. Хочеться побажати організаторам виставки успіхів у нелегкій праці, а глядачам — побільше б таких приємних і корисних заходів!

Н.І.Боса.
позаштатний кореспондент "ДСГ"

Травоїдна корейська свинка

Читачі журналу "Дім, сад, город" просять розповісти про корейські свинки. Оскільки спеціальної літератури про них в Україні немає, тому я зважився поділитися досвідом розведення цих дуже корисних і поки що рідкісних тварин.

Їх у нас називають по-різному: корейськими, китайськими, в'єтнамськими свинками. Всі ці породи походять від дикого предка — східноазійського дикого кабана. На їхній батьківщині, в Китаї, різні породи цих свиней носять назви сіамської свині, свині тончжу та свині лунчжу. В Італії з них (методами селекції) за десять років вдалося вивести найменшу в світі свиню. Максимальна її маса 9 кг. Найбільше таких тварин у Франції. Тільки офіційно зареєстровано понад десять тисяч. В основному це кімнатні декоративні тварини.

Свині, якими цікавляться читачі, завезено до України з Угорщини. Це помісь різних порід китайських свиней, що мають основну характерну ознаку: вони низькорослі, коротковухі, швидкоплідні. Поширена в Україні одна лінія цих свинок. Поліпшена й адаптована до наших умов ветеринарним лікарем з Тернопільщини А.Ногасом. Наскільки мені відомо, розводять їх лише у нас на Вінниччині та Тернопільщині. Нині, як повідомило китайське посольство, вивезення живих свиней з Китаю заборонено.

Це дуже економічно вигідні, не вибагливі в годуванні тварини. Основна цінність їх у тому, що вони травоїдні. Свинки дуже економно використовують випаси та майже не риють. Для беконної мети на випасі, без будь-якого підгодовування, у віці 3—4 місяці набирають масу 40—60 кг за довжини тіла близько 1 м. Якщо ж їх підгодовувати, то за 3—4 тижні вони повністю запливуть жиром, навіть лінуються зводитися на ноги.

Корейські свинки дуже чистоплотні. На пасовищі, для справляння власних потреб, постійно "ходять" в одне й те саме місце. Вони дуже швидкоплідні, і якщо їх утримувати не окремо, то спарюються у 3—4-місячному віці. Вагітність триває, як і в звичайних 110—140 днів. Поросята народжуються маленькими, масою близько 500 г, видющими і дуже пруткими. Через 2—4 години добре бігають і стрибають. Свиноматка винятково дбайлива мати. Спокійна і не буває випадків, щоб вона наступила чи лягла на маля. Старанно готує їм кубло. У перші дні майже не відходить від потомства. У місячному віці порося відлучають від свиноматки.

У нас перший приплід свинки дали у віці 7—8 місяців. Взагалі це дуже багатоплідні тварини. За ущільненого парування можна мати три опороси на рік. В одному виводку доросла самка має 16—25 поросят. Тривалість життя корейських свинок до 30 років.

Незабаром вийдуть з друку рекомендації щодо розведення цих тварин. Усі бажаючі зможуть їх придбати в роздрібній торгівлі або замовити в редакції журналу "Дім, сад, город".

В Угорщині корейські свинки користуються дуже великою популярністю. Там їх розводять як кролів. В їжу використовують в основному молоду поросятину. Влітку свинки живуть за рахунок випасу, а взимку їдять сіно чи будь-які зернові відвійки. Як і звичайним свиням їм можна згодовувати варену картоплю, кухонні відходи, буряки, гарбузи, гичку, падалицю яблук та груш. До кормів вони зовсім невибагливі. Головне, щоб біля них постійно була вода.

Я впевнений, що в Україні в корейських свинок велике майбутнє. Справжні господарі, познайомившись з ними ближче, зуміють оцінити їхні корисні властивості. Дуже смачні і мають привабливий вигляд корейські свинки, запечені у сметані. Вони гарно прикрасять святковий стіл та задовольнять запити й смаки найвибагливіших гурманів. Важко утриматися, щоб не поділитися рецептом.

Ошпарене порося витерти рушником, натерти борошном і обсмажити на вогні. Розрізати черевце, видалити нутрощі. Старанно вимити. Розрубати хребцеву кістку від тазу до шиї з середини. Натерти сіллю. Покласти на деко спинкою догори. Змастити сметаною та полити розтопленим жиром. На дно влити трішки води і смажити близько години, час від часу поливаючи жиром. Готове порося легко проштрикнути загостреним сірником. Смачного!

Костянтин Крепкий,
вул. Леніна, 99, с. Сокиринці, Вінницький р-н,
Вінницька обл., 23207

Щоб кури неслися взимку

Гадаю, що не кожен господар чи господиня знають, чому кури (та й інша птиця) несуться сезонно. Не знав того і я, аж поки не натрапив на корисну розмову. Відтоді й мої кури, як і в інших кмітливих господарів, неслися мало не увесь рік.

Коли нашу сім'ю переселили з хутора до райцентру, виявилося, що в господі ніде розмістити курей. Довелося нашвидкуруч споруджувати курник.

Отож, назбирав каміння, якого до речі, в Придністров'ї вистачає, вимурував дві стінки (третьою слугувала стіна сараю-комори), вмонтував двері та віконце, а зверху курник покрив руберойдом. На 30—40 см нижче стелі закріпив кілька поперечин, як сідала.

Утримувалися кури в тому курнику не один рік. І хоч в людей кури несуть яйця мало не увесь рік — наші неслися сезонно: рано навесні та наприкінці літа. І тільки десь-якась курка ще "приносила" кілька яєць восени. Взимку яєць не мали.

Та одного разу на розмову нагодився сусід Олексій Маркіянович Колесник. Мати ніби поскаржилася йому на курей, мовляв, і годую добре, і доглядаю, а вони не несуться.

Сусід підійшов до курника, оглянув його, а тоді покликав мене та й каже:

— У такому курнику в холодну пору кури нестися не будуть. Він холодний. Запасу тепла немає, а відтак і результати невтішні: дарма годуєте курей. Отож, утепли стіни, підійми стелю або опусти сідала, щоб угорі був запас теплого повітря. Курка, каже, мала, але вона дихає, виділяє тепло. І тим обігріває себе, коли холодно. Температура в курнику має бути не нижчою +12—15°С. Чим вища — тим краще. Але все в міру. Тоді й твої кури будуть нестися взимку.

Зважив я на ті поради і хоч на дворі стояла холодна осінь — все-таки переобладнав курник. Тепер він уже був справді теплим. Настелив навіть дощану підлогу, зробив годівниці, напувалки, поклав кілька ящиків-гнізд, устелив підлогу піском.

Після того "новосілля" минуло менше одного місяця. І хоч у грудні вже були досить відчутні морози — кури почали нестися. Спочатку одна—дві, а згодом — усі вісім.

Г.А.Скоряк

Якщо у вас занедужала ШИНШИЛА

(Закінчення. Поч. у № 11)

Ще одним поширеним захворюванням травної системи шиншил є пронос (діарея). Пронос може бути самостійним (що частіше) чи одним із проявів будь-якого іншого захворювання. Воно буває гострим і хронічним.

Гостра діарея починається раптово. Фекалії тварини стають великими, їхня кількість різко зростає. Може з'явитися неприємний запах. Фекалії стають м'якими чи рідкими, можуть бути покриті слизом (блискучі). Задньопрохідний отвір тварини брудний, у важких випадках помітні сліди крові. Прилиплі до полички чи стінок клітки випорожнення також свідчать про наявність діареї. Звичайно, діарея не супроводжується симптомами загального нездужання чи поганого самопочуття тварини. Тільки коли пронос тривалий чи дуже сильний, шиншила стає млявою і пригніченою (здебільшого це проявляється у разі інфекційного зараження).

Гостра діарея виліковується швидко. Хронічною є діарея, за якої рідкі чи м'які випорожнення спостерігаються понад три тижні.

Діарея може бути зумовлена такими причинами: переїзд, зміна місця проживання, різкий перехід із сухого приміщення на свіжий, новий корм чи ласощі, переїдання, цвіла їжа, неперереварена питна вода, тривале застосування антибіотиків.

Для лікування необхідно в першу чергу обмежити наявність соковитої їжі у раціоні. Шиншилі необхідно дати у великій кількості сіно. Одночасно рекомендую дати дві таблетки активованого вугілля (придбати в аптеці). Шиншили гризуть його з задоволенням. Активоване вугілля має адсорбуючу дію, тобто всмоктує в себе продукти життєдіяльності шкідливих мікроорганізмів і застосовується як за проносу, так і за здуття. Крім того, шиншилі можна дати дубову кору, що має в'язку дію. Дубову кору можна купити в аптеці і давати у вигляді розчину (спосіб застосування зазначений на коробці). Можна дати саму гілочку дуба — її теж шиншили їдять із задоволенням. Звертаю вашу увагу на те, що листя і плоди дуба в'язкої дії не мають — тільки кора. Таке лікування необхідно здійснювати щонайменше два дні. Уже через 1,5—2 доби буде видно, у який бік відбуваються зміни. Якщо стан тварини стабілізується, продовжуйте лікувати до повного видужання.

До повного видужання необхідно цілком вивести з раціону всі ласощі та солодощі. Кількість основної їжі (комбікорм) потрібно значно зменшити і додати до раціону рисову кашу. Якщо пронос сильний — випорожнення занадто м'які, близькі до рідких — шиншилі

слід давати тільки сіно. Коли ж пронос зумовлено зміною корму новими ласощами, необхідно повернутися до звичного корму, водночас відбувати вищезгадані заходи. Наприклад, до раціону моїх шиншил входять плоди шипшини. Свіжий, хоча і стиглий, плід шипшини викликає у них пронос, а висушений — ні.

Якщо рекомендовані вище заходи позитивної дії не дають, значить, діарею зумовлено бактеріальним зараженням чи кишковою інфекцією. Згадайте, чи не потрапляли до корму в останні 1—2 дні цвілі чи підгнилі продукти. У цьому разі вам необхідно скористатися лікарськими засобами. Краще почати із СМЕКТИ, можна дати ФТАЛАЗОЛ (продаються в аптеці). У важких випадках можна застосувати ЛЕВОМІЦЕТИН. Пам'ятайте, що левоміцетин — антибіотик. Застосовувати його потрібно дуже обережно, тому що від нього може загинути кишкова мікрофлора. До того ж він дуже гіркий.

Діарея може бути зумовлена кишковими паразитами. Це називається глистяна інвазія. Шиншили не заражаються глистами в загальноприйнятому розумінні цього слова. Як і інші гризуни, вони можуть заразитися кишковими паразитами, до яких належать лямблії, кокцидії та крипроспоридії (кишкові інфекції).

Важливе значення для лікування шиншили хворої на пронос має підтримка водно-сольового балансу. Разом з великою кількістю випорожнень тварина втрачає багато рідини. Необхідно стежити за наявністю води в напувалці. Коли діарея тривала, тварину краще напувати розчином Рінгера.

Якщо ж діарея з'явилася після застосування антибіотиків, значить, кишкова мікрофлора шиншили зруйнована і її необхідно відновити за допомогою йогурту.

У цілому діарея — захворювання нескладне й лікується швидко і просто. Смертельних випадків практично не буває.

Ще одним захворюванням системи травлення є здуття. Причиною здуття може бути поїдання твариною великої кількості свіжого чи зеленого корму, до якого тварина не призвичаєна, а також залежана чи мокра зелень. Особливо сильне здуття зумовлює свіжа конюшина. Відтак шиншила стає млявою й апа-

тичною. Лежить на животі, витягнувшись. Живіт збільшений, що особливо видно з боків. Дихає важко, переривчасто. Випорожнень мало, у них видні пори і дірочки. Якщо прикласти вухо до животика, то чутно, що там усе гурчить і булькає, начебто працює кавоварка. Це означає, що в кишківнику збираються гази, а його рухова функція порушена чи знищена.

Здуття — це грізне захворювання і вимагає негайного лікування, тому що шиншила може загинути. Насамперед необхідно змусити шиншилу рухатися. Потім зробити легкий масаж животика, поставити клізму з гіпертонічним розчином. Ні в якому разі не давайте будь-яких антибіотиків! Постарайтеся не годувати хвору тварину. Дайте активоване вугілля — не менше двох таблеток за один раз. Через кілька годин дайте ще вугілля — ніякої шкоди воно не завдасть — тільки вбере в себе гази. Далі Вам необхідно змусити кишківник рухатися — тобто відновити мікрофлору кишківника і вивести гази. Отут знову Вам допоможе йогурт.

З медичних препаратів рекомендую застосовувати СМЕКТУ чи ПЛАНТЕКС — результати відмінні.

Наслідком тривалого закрепу чи проносу, а також неправильно проведеного вами лікування може бути випадання прямої кишки. Наприклад, якщо ви дали одноразово тварині надмірну кількість проносного чи застосовували його довго, надміру рекомендованих термінів. За подібного стану кишківник спазмується, тварина тяжко випорожнюється і тужиться. Як наслідок — випадання прямої кишки. Частину кишківника, що випав, можна самому вправити. Потрібно взяти шиншилу за хвіст, і, тримаючи її у висячому положенні головою вниз, рясно обробити частину кишківника, що випала, вазеліном чи вазеліновою олією. Потім тонким кінцем звичайного медичного термометра, також змащеного вазеліном, вправити кишку. Потримати шиншилу у висячому положенні 3—5 хвилин. Після процедури тварині необхідний спокій. Годувати потрібно м'якою їжею. Найкраще для цього підходять зернові каші для дитячого харчування (крім рисової). Можна давати мелений комбікорм, розведений водою чи соком.

І.С.Царинна,
п/с 5408, м. Дніпропетровськ, 49101

***Від редакції**. Сподіваємося, що читачі, котрі тримають шиншил, будуть вдячні Ірині Сергіївні за її корисні поради з догляду за цими своєрідними тваринами. До того ж редакційна пошта засвідчує, що сьогодні в Україні дедалі більше людей цікавляться, як у домашніх умовах утримувати шиншилу і просять редакцію якомога частіше на сторінках "ДСГ" друкувати матеріали про досвід розведення цих тварин.*

Тож, шановні читачі-господарі, якщо хтось із вас розводить шиншил, будь ласка, надсилайте до журналу свої розповіді, міркування, пропозиції, зауваження, як у наших умовах найкраще розводити шиншил. Переконані, що це буде дуже корисна наука для тих, хто тільки стає до цієї цікавої і непростої справи.

Що то за хвороба у моїх гусенят?

Шановна редакціє журналу "Дім, сад, город"!

Журнал ваш передплачую вже п'ятий рік, але пишу до вас уперше.

Всі журнали перечитую до останнього слова. Багато там корисних порад, але як зарадити моїй біді, поради я не знайшла, тому і звертаюсь до вас.

А справа ось у чому. Влітку, уже як підростуть трішки гусенята, у них починається якась хвороба. На дзьобику і на лапках (зверху або знизу) якісь вавки. Вони засихають і не злущуються, а їх ще більшає. Верхній дзьобик затримується у рості, стає менший від нижнього, гусяті важко їсти, пастись. Лапки також скручуються всередину, не ростуть і йому погано ходити.

Дуже часто птиця гине, буває і проходить, тільки так і залишається менша лапка і менший верхній дзьоб. Поверхня стає наче після опіку.

І ще одне. Глисти в гусей — як їх вивести? Ті, що в кишках, стрічкоподібні, ще якось можна вивести, а ті, що в шлунку під шкіркою, так і залишаються. Вони такі тоненькі, наче волосинки, а шкоди завдають великої. Хотілося б на сторінках вашого журналу прочитати пораду спеціаліста з цього питання.

*З надією **Людмила Дейнека**,*
Чернігівщина

Утримання хвилястого папужки в оселі

В умовах сучасного життя людина переживає величезну кількість стресів. Приходячи додому після важкого дня, вона має надію добре відпочити, зняти напруження. Лише гарний настрій може дати людині справжній відпочинок. І тут їй на допомогу приходять домашні улюбленці. Утримання їх у квартирі позитивно впливає на нервову систему та психіку людини. Вони створюють в оселі атмосферу доброти і тепла.

Як тільки ви переступили поріг кімнати, вам на потилицю пікірує кольоровий щебетун, кольорова блискавка, який ласкаво розмовляє і гомонить про щось на своїй пташиній мові.

Хвилясті папужки дуже жваві і товариські пташки. Вони можуть навчитися копіювати різноманітні звуки, в тому числі й слова людини. Дуже часто людина бажає придбати пташку, щоб навчити її розмовляти. Але перед придбанням пташки потрібно дізнатись про умови її утримання, годування, виховання.

Шановна Людмило Михайлівно! Не можу заочно поставити достеменний діагноз захворювань Ваших гусенят, оскільки не маю можливості їх побачити, а також не знаю умов утримання та годування.

Можу лише припустити таке.

Ознаки захворювання гусенят, за якого виникають дерматити на міжпальцевих перетинках, на дзьобику, що в подальшому призводить до їхньої деформації, можуть спостерігатися від нестачі в кормах вітамінів групи В, а саме пантотенової кислоти, біотину, нікотинової кислоти. Захворювання має назву гіповітаміноз.

Необхідно згодовувати продукти, багаті на пантотенову кислоту. Це — дріжджі, висівки, молочні продукти, зелена маса люцерни, зелена капуста, субпродукти, кісткове борошно, меляса.

Гусенята перших днів життя швидко ростуть, тому потребують повноцінного й регулярного годування. Основним кормом повинні бути варені яйця та сир. Для профілактики проносів до корму рекомендую додавати подрібнену траву деревію.

Необхідно контролювати температуру повітря у пташнику. Якщо гусенятам холодно, вони витрачають багато енергії, щоб зігрітися, хворіють, погано набирають масу.

Захворювання гусенят, за якого в м'язовому шлунку під слизовою оболонкою мешкають ниткоподібні паразитичні черви (нематоди), мають назву амідостоматоз (їхня довжина 21 мм) або стрептокароз (довжина — 4—12 мм).

Заражаються гусенята на вологих вигулах, у водоймах та коли плещуться у калюжах. За цих захворювань гусенята пригнічені, в'ялі, втрачають апетит і, як наслідок — відстають у рості.

Для лікування можна використати піперазин, мебендазол, фенбендазол (панакур). З профілактичною метою маленьких гусенят потрібно вирощувати окремо від дорослих, своєчасно прибирати у пташниках, проводити дезінфекцію та випасати на чистих незаражених пасовищах.

Якщо ці рекомендації не допоможуть, потрібно звернутися до лікарні ветеринарної медицини.

З повагою ***С.Поперечна,***
лікар ветеринарної медицини

Насамперед необхідно придбати клітку, яку пташка буде вважати своєю домівкою, де почуватиметься захищеною. Вона повинна бути прямокутної форми і мати такі розміри: висота — 60, довжина — 40, ширина — 30 см. Якщо форма клітки буде іншою, пташка почуватиметься невпевнено, злякавшись у темряві, почне битися об внутрішню поверхню клітки, травмуючи себе, і може навіть загинути. Бажано придбати клітку цільнометалеву, її зручно мити та за необхідності дезінфікувати. Якщо пташка буде жити одна у клітці, необхідно розмістити в ній невелике люстерко. З його допомогою пташка швидше навчиться розмовляти.

Хвилястий папужка належить до зерноїдних птахів. Основою його раціону є зернова суміш, яка повинна складатися з проса, бажано червоного, вівсянки, канареєчного насіння, насіння соняшника та диких злаків. Зернову суміш бажано скласти самому, комерційні суміші можуть бути надмірно вітамінізовані, їх можна давати птахам періодично. Кожен складник суміші не повинен містити залишків плісняви, за її наявності присутній характерний запах. Хвороби, що спричинені плісеневими грибками, смертельні для пташок. До раціону необхідно додавати варені курячі яйця, розмочений у молоці білий хліб, кисломолочний сир, молоді пагони кульбаби, моркву, яблука. Траву обов'язково слід мити у проточній воді.

В окремому посуді у клітці повинна бути суміш просмажених на сковороді річкового піску та меленої на кавомлинку шкаралупи курячих яєць або крейди (1:1).

Необхідно пам'ятати, що петрушка для хвилястого папужки — отрута! Також небажано давати пташкам капусту, вона може містити велику кількість нітратів, що спричинюватиме харчове отруєння. Овочі птахам слід давати в обмеженій кількості, більше фруктів та пагонів кульбаби. Корисно згодовувати пророщені зерна пшениці — вони містять велику кількість вітамінів та мікроелементів.

Приручені папужки дуже полюбляють брати участь у сімейних обідах: їдять з тарілок та п'ють чай з чашок. Але тут господарю потрібно бути дуже обережним: улюблена пташка може обваритися в тарілці або втопитися у чашці. Деякі птахи роблять спробу викупатись у чашці з водою, тому необхідно придбати купальню в зоомагазині або пропонувати купатися у мілкому посуді, наприклад, у блюдці або тарілці, куди кладуть миті у воді листки їстівної трави. Це подобається птахам і дуже кумедно спостерігати за ними, коли вони купаються та граються у вологій травичці.

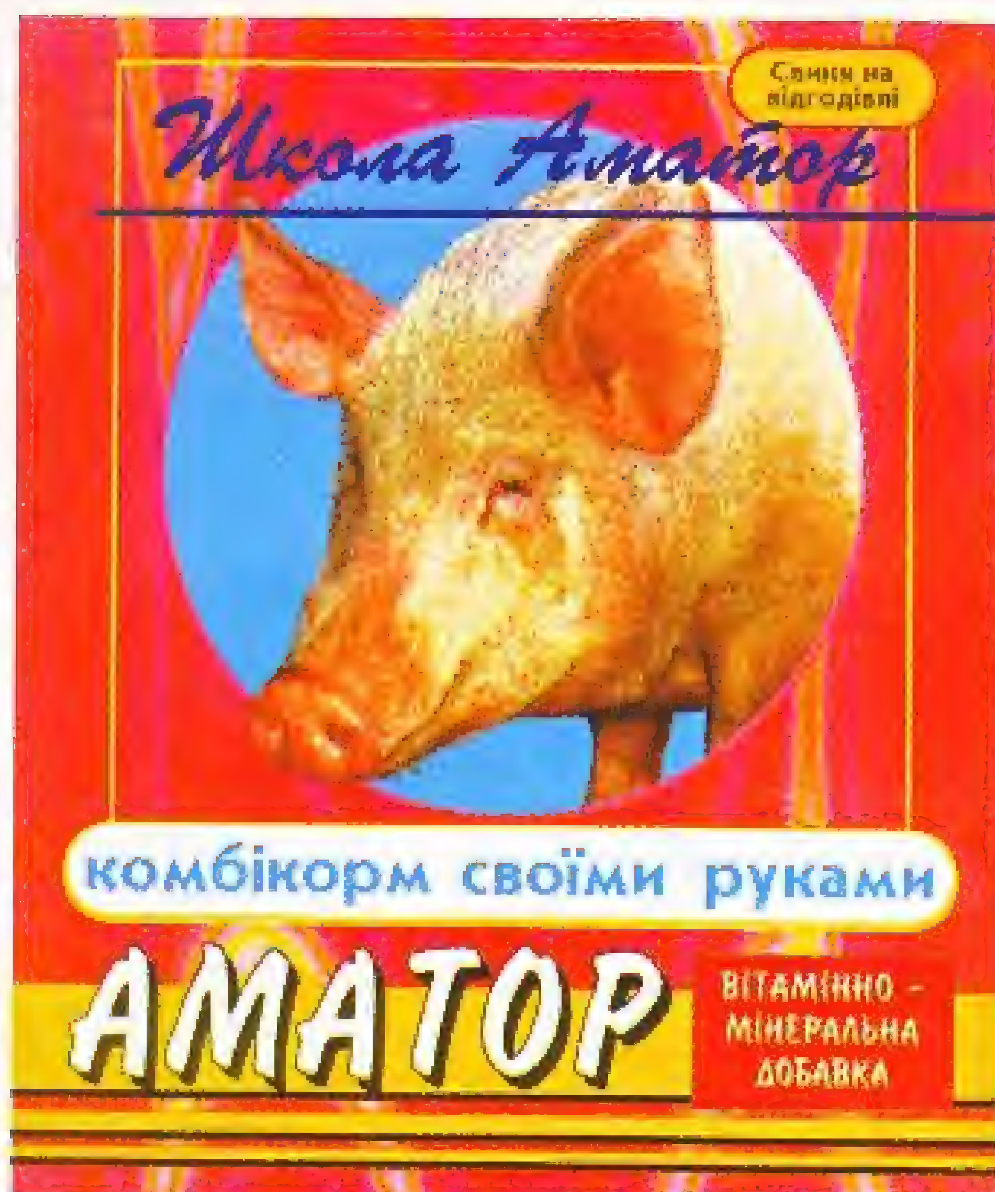
Кватирки у вікнах оселі необхідно затягти пластиковою сіткою, щоб птах не полетів жити до іншої, чужої оселі. Багато птахів гине або калічиться у разі защемлення у дверях. У клітках можна прикріпити гойдалку або гілку з дерева, на яку залюбки сідатиме птаха.

Папужки дуже полюбляють порпатися у ґрунті горщиків домашніх квітів. Необхідно це унеможливити, тому що в ґрунті можуть бути шкідливі для пташок мікроби та паразити.

Слід пам'ятати, що лікувати таку маленьку пташку дуже важко і всім хворобам набагато легше запобігти, дотримуючись правил утримання.

З найкращими побажаннями.

С.Г.Поперечна,
ветеринарний лікар

Ще раз про кормові добавки

Шановні тваринники-аматори! Ви часто звертаєтеся до нас із запитаннями щодо використання кормових добавок. Сьогодні на ваші запитання відповість ветлікар лабораторії контролю якості ветеринарних препаратів, член Української спілки тваринників О.О.Комар.

Останнім часом уже звичайними під час годування тварин стають різноманітні кормові добавки, які продаються в зоомагазинах, ветаптеках, на ринках тощо. Основні вимоги до цих добавок – якість, ефективність та безпека для людей і тварин.

Усі вітамінно-мінеральні добавки складаються із двох частин: активної – вітаміни і мінерали, та пасивної – наповнювачі. Вітаміни порівняно з іншими необхідними речовинами – білками, жирами, вуглеводами – потрібні організму у невеликих кількостях на добу, але діють вони комплексно. Дефіцит хоча б якогось з вітамінів у раціоні не лише знижує рівень росту й продуктивності, але й позначається на потомстві тварин, погіршує збереженість молодняка. Тому для поповнення потреб тварин у таких речовинах необхідно давати добавки, оптимально збалансовані за необхідними вітамінами та мінералами. Рецептура для кожного виду тварин і птиці повинна різнитися.

Як же правильно вибрати добавку? Якісні добавки виробляються на підприємствах, де здійснюється їх контроль і видаються сертифікати якості. В них відзначається кількість вітамінів та мінералів, результати випробувань за показниками якості. А це все гарантія того, що продукція не кустарного виробу.

Не таємниця, що добавки, особливо імпортні, мають штучні гормони і стимулятори росту. Ці речовини, потрапляючи до організму тварин, можуть викликати небажані наслідки. Якісна кормова добавка повинна мати тільки природні речовини – уважно дивіться на складову частину, що вказується на етикетці.

Наступний момент, який слід брати до уваги – це термін зберігання. Вітаміни – не стійкі речовини, зберігаються вони до шести місяців. Якщо цей строк вже минув, то знайте: перед вами на 100 % неякісний продукт.

Далі, звертайте увагу на витратну норму, яка, по суті, визначає економічну доцільність вашої домішки. Домішки бувають звичайні, з нормою додавання до корму 10 г на 1 кг корму (їх зазвичай називають преміксами), а бувають і концентровані, яких потрібно всього 5 г на 1 кг корму. Це дуже важливо для визначення кількості комбікорму, яку ви отримаєте із цієї добавки. Наприклад, ви маєте два пакетики по 200 г за різною ціною. На перший погляд вони однакові. Але якщо розібратися, то побачимо, що з одного пакетика можна отримати 40 кг комбікорму – де витратна норма 5 г на 1 кг корму, а з іншого 20 кг комбікорму – з витратною нормою 10 г на 1 кг корму. Якщо порівняти ціну, масу пакетика і вихід комбікорму, то виходить, що доцільно купувати концентровані добавки.

Звертайте увагу на склад добавок для птиці. До них обов'язково повинен входити вітамін B_4, який головним чином і сприяє підвищенню несучості птиці. Якщо ваша добавка не містить вітаміну B_4, то ви отримаєте 20–30% яєць, а бройлери, індики, гуси і качки ростимуть повільно, тільки корм переводитимуть.

Також дуже непогані результати при застосуванні лікувальних добавок, які мають глистогінну дію, але для організму тварин не токсичні. Давати тваринам їх потрібно як для профілактики, так і для лікування аскаридозу і метастронгільозу. Дуже важливо застосовувати їх за рекомендованими схемами.

Сподіваємося, ми вас переконали Ви купили добавку – тож тепер час перевірити її. Відкрийте пакетик і ретельно придивіться – це має бути подрібнений порошок із запахом висівок. Хоча нерідке і таке явище – добавка не містить нічого, крім наповнювача. Шкоди від цього не буде, але й користі теж. Якщо добавка має грудки, волога та неприємного запаху – це недоброякісний продукт.

Отже, шановні тваринники-аматори, ринок пропонує, а ви вибираєте. Тож вибирайте якісну продукцію, виготовлену не в промислових, а в екологічно чистих зонах України. Це додатковий знак якості. А якісні добавки – це чисте молоко, м'ясо, яйця.

АЛЬБЕНДАЗОЛ

в таблетках по 500 мг

Альбендазол в таблетках – високоефективний та низькотоксичний антигельмінтний препарат для всіх видів тварин

Його переваги:

- ✓ широкий спектр дії
- ✓ універсальність
- ✓ зручне дозування
- ✓ висока якість

03134, Київ, вул. Миру 17
т/ф: (044) 458-9342, 471-0620
e-mail: ash@bhfz.gu.kiev.ua

ДП "НАТУРОПРЕПАРАТ"

ЗАХИСТИТЬ ВАШИХ ТВАРИН

Нині великого поширення набули паразитарні захворювання, збудниками яких є гельмінти, або в простонародді — глисти. Глисти викликають захворювання, якими хворіють як люди, так і звірі. У тому числі й домашні тварини: корови, кози, свині, коти та собаки. Останні, до речі, часто-густо стають причиною виникнення гельмінтозу у людини — господаря.

Паразитарні захворювання, які викликають глисти, дуже небезпечні. Вони не завжди проявляються, перебіг хвороби може бути без видимих ознак, але наслідки непередбачені та тяжкі: дерматити, схуднення, втрата апетиту, проблеми із випорожненням, пригнічений настрій, незадовільний зовнішній вигляд та самопочуття тощо. Також треба наголосити на тому, що паразитарні хвороби передаються нащадкам: від матері до дітей. А ще вони негативно впливають на статеву функцію у чоловіків.

Тому, щоб захистити себе, свою сім'ю та своїх тварин, які живуть поряд з нами, від глистів, необхідно систематично проводити дегельмінтацію, 4 рази на рік, як радять лікарі. Тим більше, що зараз це стало зовсім легко — є якісний, вітчизняний препарат для боротьби із гельмінтами у тварин. Називається він альбендазол у таблетках виробництва ДП "Натуропрепарат" Борщагівського хімфармзаводу. Цей засіб ефективний проти всіх видів глистів для різних видів тварин. Придбати препарат можна у ветеринарних аптеках та зоомагазинах. А якщо у вас виникли питання щодо альбендазолу в таблетках, то спеціалісти ДП "Натуропрепарат" із задоволенням нададуть вам всю необхідну інформацію за телефонами (044) 471-06-20 та 458-93-42. Знаходиться підприємство у Києві на вулиці Миру 17.

Ліцензія АА № 128602 видана Державним департаментом ветеринарної медицини 8 серпня 2001 року.

КАРТОПЛЯ ТА ЕКЗОТИ ДЛЯ ВАС

♦ Найкращі сорти картоплі української та німецької селекції: Повінь, Косень-95, Поран, Серпанок, Слов'янка, Явір, Обрій, Агаве, Каратоп, Розара, Бела Роза, Адретта та інші, понад 100 сортів за ціною від 3 до 6 грн. за кілограм. Реалізація з 25 серпня.

♦ Цілорічно екзотичні кімнатні банани висотою до 1,5 м і з врожаєм 50 кг з рослини; великоплідні лимони масою до 1 кг; кімнатне кофейне дерево. Для відкритого грунту - інжир великоплідний фіолетовий (ягоди масою до 200 г) та великоплідний гранат масою до 150 г - витримують мінус 27° за Цельсієм. Стевію - цілорічно (сухе листя та розсада).

Адреса для листування:

Київ, вул. Червоноармійська, 13, кімн. 218.

Телефони: 8(044) 227-72-58, 572-43-90.

Пропонуємо:

♦ кращі сорти троянд для зрізу та озеленення;

♦ саджанці шипшини та самшиту; пакети молочні літрові.

Знижки для оптовиків — до 50%. Реалізація на місці, а також надсилаємо поштою, у т.ч. післяплатою.

Конверт — каталог.

Володимир Петрович Цукур,
вул. Лугова, 36, Жуляни, Київ-169, 03169,
тел. (04497) 3-25-23

З Новим роком!

Страви до святкового столу повинні бути смачними, легкими у приготуванні і привабливо виглядати. За традицією страв повинно бути не менше дванадцяти — за кількістю місяців.

*Відомому українському журналісту, ведучому популярної радіопередачі "Дім, сад, город" **Миколі Григоровичу Хохулі** під час відряджень по Україні і за кордон доводиться куштувати різноманітні страви. Рецепти тих страв, які найбільше припали до вподоби, він записує. У вільний час він власноручно полюбляє куховарити і пригощати друзів. Пропонуємо читачам рецепти, привезені М.Г.Хохулею з Німеччини.*

Торт із курки з грибами

Філе двох курячих грудинок, 300 г печериць, 2 помідори (або одна ложка томатного соусу), 1 цибулина, склянка (200 г) білого вина, 3 столові ложки курячого бульйону, 2 столові ложки борошна, 1 столова ложка подрібненої петрушки та однієї гілочки розмарину, 3 столові ложки олії, сіль, мелений червоний перець.

Для тіста: *300 г борошна, 300 г вершкового масла, 1 яєчний жовток, сіль.*

Обваляйте м'ясо курки у суміші із солі, розмарину, меленого перцю і столової ложки олії, загорніть у фольгу і готуйте в гарячій духовці 20 хвилин.

Тим часом, обсмажте на маслі очищену і тонко нашинковану цибулину, поки вона не стане прозорою, потім додайте петрушку і крупно нарізані гриби. Обсмажте все, помішуючи дерев'яною ложкою, і потім додайте шматочки помідорів або ложку томатного соусу. Потримайте на вогні хвилин п'ять, обсипте борошном, полийте вином і бульйоном, посоліть, поперчіть за смаком. Продовжуйте готувати ще 20 хвилин.

Потім вийміть з духовки м'ясо і наріжте шматочками, додайте гриби і тушкуйте ще приблизно 10 хвилин на слабкому вогні.

Щоб приготувати тісто, розітріть борошно з вершковим маслом, сіллю і 100 г води. Отримайте однорідне тісто, дайте йому постояти півгодини. Розділіть тісто на дві нерівні частини — з більшої розкачайте корж, вистеліть ним форму, піднявши догори краї.

Розкладіть на цьому коржі начинку з курки та грибів і накрийте зверху коржем із тіста, що залишилося. Поверхню змастіть жовтком, поставте у розігріту духовку (200° С) і випікайте 30—40 хвилин.

Подавайте з темним пивом і салатом.

Качка з грушами і яблуками

Випотрошену і підготовлену, змащену сіллю із спеціями, тушку качки начинити шматочками будь-яких груш і кислих яблук. Черевце зашити грубою ниткою, смажити, час від часу перевертаючи і поливаючи жиром і соком фруктів, які витекли на деко. Бажано додати 0,5 склянки десертного вина. Довести качку до готовності. Подавати зі смаженою капустою або будь-яким іншим гарніром.

Телятина, замаринована у пиві

Один кілограм телятини залити трьома склянками пива, додати спеції: цибулю, сельдерей, два зубки часнику, гілочку тмину, петрушки, сіль, перець, лавровий лист. Витримати м'ясо добу, а потім обсмажити на олії або іншому жирі до утворення рум'яної шкірочки. Перекласти в гусятницю або каструлю разом з відцідженими спеціями. Рідину доливати в міру необхідності, довести м'ясо до готовності. Нарізати на шматки і подавати з томатним соусом і пивом.

Риба з чорносливом

Дві—три рибини (бажано королівський короп) випотрошити, очистити від луски, ретельно промити, натерти спеціями, а черевце щільно наповнити підготовленим чорносливом без кісточок, змішавши або начинивши сливи грецькими горіхами. Рибу обваляти в борошні, обсмажити на олії до золотистої шкірочки. Потім перекласти на деко, полити майонезом або сметаною і витримати в духовці 15—20 хвилин.

Торт із гречки

Для тіста треба мати 200 г гречаного борошна, 200 г пшеничного борошна, 100 г вершкового масла, 100 г мелених горіхів, 3 яйця, 3 столові ложки меду, 10 г дріжджів, сіль. Збити жовтки з неповною склянocchio води (80 г). Додати мед, масло, борошно, сіль, горіхи, дріжджі, а потім окремо збиті білки. Ретельно перемішати, викласти тісто у форму і поставити в духовку, розігріту до 170°С, на 35 —40 хвилин. Дати торту охолонути і прикрасити його кремом, фруктами за своїми вподобаннями.

Яйця, фаршировані хріном

Круто зварені яйця розрізуємо навпіл, виймаємо жовтки, додаємо до них готовий до вживання хрін (з розрахунку чайна ложечка з верхом на один жовток), ретельно вимішуємо, чистими руками формуємо кульки і кладемо їх на місце жовтків. Зверху яйця поливаємо майонезом, притрушуємо дрібно посіченим кропом або зеленою цибулею.

Печериці, фаршировані сиром

З печериць приблизно одного розміру видаляємо плодоніжки. Їх використовують для приготування інших страв. Готуємо фарш: добре віджатий сир змішуємо з дрібно посіченим кропом і смаженою цибулею. Щільно начиняємо гриби, притрушуємо тертим твердим сиром, викладаємо на деко і запікаємо 20—30 хвилин в духовці.

Картопляні "пальчики"

Відварити 1 кг картоплі і потовкти, додати два збиті яйця, 2—3 ложки крохмалю, дрібно нарізану зелень петрушки. Із одержаної маси сформувати валики завтовшки 1,5—2 см і довжиною 10 см. Обсмажити на жирі до утворення рум'яної шкірочки. Подавати до столу з підливою. Підливу готуємо так: сливи Угорка відділяємо від кісточок, кладемо в каструльку і заливаємо водою так, щоб тільки трохи покрились. Варимо до готовності, розтираємо, додаємо вершкове масло, сіль, цукор, чорний перець.

Добрим людям — на здоров'я!

Новорічне свято важко уявити без солодощів для дітей.

Рецепти приготування солодощів дарує читачам сім'я ***Боділ*** *з с.Ждани, Лубенського району Полтавської області. Валентина Анатоліївна Боділ готує страви для чоловіка і двох діточок: син Ігор ходить у восьмий клас, а дочка Юля — у шостий. Чоловік Сергій працював трактористом, а зараз господарює вдома. Журнал "Дім, сад, город" сім'я бере для читання у сільській бібліотеці, тому що передплатити улюблений журнал не має можливості.*

Коржики "трюфельки"

Одну пачку маргарину або масла розтираємо з 2 склянками борошна, 2 столовими ложками цукру, 1 чайною ложечкою погашеної оцтом соди. Маргарин має бути кімнатної температури, тоді тісто добре вимішується. Виносимо тісто на 15 хвилин на холод. Після чого виробляємо кульки. Кладемо всередину кожної кульки лісовий горішок або четвертинку грецького горіха. Випікаємо в духовці. Готові коржики обкачуємо в цукровій пудрі, змішаній з какао.

"Їжачки"

Беремо дві склянки борошна, пачку маргарину, дві столові ложки сметани, 0,5 чайної ложечки соди, дрібку солі. Все ретельно перемішати, зробити кульки і спекти їх. А тим часом приготувати глазур за таким рецептом: 1 склянку цукру, 100 г вершкового масла, 2 столові ложки какао, 5 столових ложок молока. Все ретельно перемішати, зварити глазур, і коли трохи охолоне, полити нею кульки. На тертушці з дрібними отворами натерти 1—2 пачки вафель і притрусити кульки тертими вафлями.

"Персики"

Взяти 400 г борошна, 2 яйця, 100 г вершкового масла, 60 г сметани, 10 г цукру, соди на кінчику ножа. Цукор і яйця добре збити, розтопити масло, а потім додати 2 ложки сметани. Ретельно перемішати і додати соду. Із тіста виробити кульки, викласти їх на деко, змащене жиром, і пекти у не дуже гарячій духовці. Готові кульки облити малиновим сиропом і обкачати у цукровій пудрі.

Торт "пісочний"

Треба мати три жовтки, 3/4 склянки цукру, 250 г маргарину, 2 столові ложки сметани, 3 склянки борошна, півчайної ложечки соди, пачку заварного крему, печиво. Жовтки розтерти з цукром, додати м'який маргарин, сметану, борошно, соду, погашену оцтом, і замісити тісто. Розділити його на частини і спекти коржі. Після того як коржі охолонуть, змастити їх заварним кремом, приготовленим за рецептом, вказаним на етикетці. Верхній корж тоненько змастити кремом і притрусити тертим печивом.

Дитячий щербет

Какао — порошок і крохмаль розводимо у холодному молоці (0,5 л молока), додаємо цукор, ставимо на невеликий вогонь. Стежимо, щоб не пригоріло. Коли маса загусне, треба зробити пробу: капнути з ложечки на тарілку — якщо крапля не буде розтікатися, то щербет готовий. Додайте підсмажені подрібнені горіхи. Готовий щербет розливаємо у змащені маслом форми. Коли охолоне, нарізуємо на порції. Інгредієнти кладуть за смаком.

Підсумки конкурсу "Господиня-2002"

Шановні читачі!

Дякуємо всім, хто брав участь у конкурсі "Господиня", який щорічно проводить наш журнал разом з програмою Національного радіо "Дім, сад, город".

За рішенням журі на чолі з головним редактором журналу М.І.Халимоненком переможцями конкурсу "Господиня—2002" визнано:

Перша премія — **Лариса Гуцалюк**, мама чотирьох дітей, з м. Городок Хмельницької області ("ДСГ" № 9). ***Друга премія*** — чотирнадцятилітня **Анастасія Касьяненко** із села Володимирівське Запорізької області ("ДСГ" №11). ***Третя премія*** — сім'я Боділ із с. Ждани Лубенського району Полтавської області. Валентина Анатоліївна Боділ ("ДСГ" №12).

Переможці нагороджені передплатою на журнал "Дім, сад, город" на 2003 рік та одним із додатків (за вибором), набором насіння овочів і квітів.

Конкурс "Господиня" продовжується в 2003 році!

Редакція журналу щиро вдячна за увагу до конкурсу "Господиня—2002" та за цікаві рецепти, надіслані до журналу. Нагадуємо, що разом з рецептами потрібно надсилати короткі відомості про себе та додавати фотографію.

В редакції чекають на ваші листи.

У 2002 РОЦІ МИ ДРУКУВАЛИ

У номері:

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:
«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Наш дім» — 21871.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях»+ + «Вокруг света» — 21843.

„Дім, сад, город"
виробничо-практичний журнал
№12, грудень, 2002 р.
Головний редактор **М.І.Халимоненко**
Головний художник **Т.П.Колодницька**
Заступники головного редактора
Б.К.Донгаш, І.Ф.Куштенко
Редактори **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**
Дизайн, верстка **В.О.Пономаренко**
Комерційний директор **Г.А.Донець, тел. 552-90-45**
Реклама, оголошення **В.О.Давидко, В.М.Матохнюк, тел. 552-95-11**
Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник, тел.552-94-60
Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 23.10.98
Підписано до друку 26.11.2002 р.
Загальний тираж 148 322 прим. (у тому числі: російською мовою і в комплектах з іншими журналами — 28 665 прим.)
Ціна договірна.
Адреса: 02094, Київ-94, пр.Гагаріна, 17-а. Тел. (044) 552-95-13
E-mail: dsg@iptelecom.net.ua; dsg@i.kiev.ua

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано в Державному видавництві «Преса України».
03148, Київ-148, вул.Героїв Космосу, 6.
З. 0118205.

КВІТИ УКРАЇНИ
Всеукраїнський, повнокольоровий щомісячник.
На сторінках цього гарно оформленого журналу ви знайдете поради до часу, інформацію про найрізноманітніші квіти, агротехніку, новинки вітчизняної і зарубіжної селекції, фоторепортажі з виставок квітів і конкурсів флористів, відповіді фахівців на листи читачів, фотоконкурси, поради ландшафтних архітекторів.
Постійні рубрики, які полюбилися нашим читачам, розкажуть про сади і парки, кімнатні рослини, ботанічні сади світу, сукулентні та водяні рослини, як прикрасити і упорядкувати садову ділянку, квітник, садибу.
У кожному номері найактуальніша інформація і оголошення, поновлений каталог відділу "Насіння та книги — поштою", конкурси і безкоштовні лотереї для передплатників.
Передплатний індекс 74275,
комплект "Дім, сад, город" + "Квіти України" – 22431
Журнал "Квіти України" пропонує читачам серію книжок "Бібліотека квітникаря"
Вашу книжкову полицю можуть поповнити 18 збірників такої тематики: "Троянди", "Гладіолуси", "Клематиси", "Іриси", "Однорічні рослини", "Дворічні рослини", "Кімнатні рослини", "Рододендрони", "Сенполії", "Ліани в саду", "Водойма в саду", "Тюльпани", "Айстри", "Квітник без шкідників та хвороб", "Старовинні парки Чернігівщини", "Сукулентні рослини (2 книжки), "Магнолії", "Лілії".
Ці збірники стануть порадниками та довідниками як для починаючих квітникарів, так і для квітникарів зі стажем.
Ціна одного збірника — 1 грн. 80 коп. ("Айстри" та "Тюльпани" — 2 грн.50 коп., "Сенполії" — 3 грн.50 коп.). Для оптових покупців, книжкових магазинів, розповсюджувачів книжково-журнальної продукції, бібліотек ціни зі знижками.
Для іногородніх пропонуємо книжки накладною платою.
Адреса для замовлення: а/с 208, Київ-2, 02002
Індекс 74142
ІРИСИ
ДВОРІЧНІ рослини
ГЛАДІОЛУСИ
КВІТНИК без шкідників і хвороб
ТРОЯНДИ
ОДНОРІЧНІ рослини
ЛІАНИ в саду
ВОДОЙМ
ЛІЛІЇ
РОДОДЕНДРОНИ
КІМНАТНІ РОСЛИНИ
МАГНОЛІЇ
КЛЕМАТИСИ
АЙСТРИ
ТЮЛЬПАНИ
СУКУЛЕНТНІ рослини
СЕНПОЛІЇ
СТАРОВИННІ ПАРКИ ЧЕРНІГІВЩИНИ
ISSN 0235-6368. Дім, сад, город №12, 2002. 1-32 с. Ціна договірна.